

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ-ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Διαχείριση τεκμηρίων πολιτιστικής κληρονομιάς και νέες τεχνολογίες»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα μουσεία της Κέρκυρας. Κριτική παρουσίαση και προοπτικές.»

Αγγελική Κρητικού

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Γ. Παπαϊωάννου

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

Περίληψη

Οι νέες τεχνολογίες, οι οποίες στη σύγχρονη εποχή έχουν παρεισφρήσει σε κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας, έχουν κατορθώσει επάξια να κερδίσουν μια θέση και στον ευρύτερο χώρο των μουσείων. Η εφαρμογή τους στα μουσειακά ιδρύματα διαπιστώνεται σε πολλά πεδία και οι δυνατότητες που προσφέρουν είναι ιδιαίτερες σημαντικές για την εύρυθμη λειτουργία του μουσείου, την κατάκτηση των στόχων του, την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών αλλά και την ικανοποίηση των απαιτήσεων του μουσειακού κοινού.

Παρακολουθώντας με ενδιαφέρον τις διεθνείς εξελίξεις, τα μουσεία του ελληνικού χώρου δεν θα μπορούσαν να μείνουν ανεπηρέαστα. Τα νέα τεχνολογικά εργαλεία υιοθετούνται σύντομα, αν και με καθυστέρηση σε σχέση με ό,τι συνέβη στο εξωτερικό, από τα μεγαλύτερα μουσεία και πολιτιστικά ιδρύματα της χώρας ενώ λίγο αργότερα παρατηρείται αντίστοιχη προσπάθεια προσαρμογής στη νέα πραγματικότητα από τα, μικρότερης κλίμακας, περιφερειακά μουσεία. Προσδοκία όλων αποτελεί ο εκσυγχρονισμός τους, η βελτίωση των παροχών τους και η ενδυνάμωση της σχέσης τους με την κοινότητα.

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών σε μουσεία της Κέρκυρας, ενός από τα πιο τουριστικά νησιά της Ελλάδας με πλούσια ιστορία και έντονη παρουσία στην πολιτική, πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ζωή του ελληνικού κράτους από τις απαρχές του. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια διερεύνησης των προοπτικών που μπορούν να υπάρξουν για τα μουσεία αυτά και καταληκτικά διεξάγονται ορισμένα συμπεράσματα επί του θέματος.

Λέξεις κλειδιά: νέες τεχνολογίες, μουσεία Κέρκυρας, προοπτικές

Abstract

New technologies, which have infiltrated every field of human activity in modern times, have deservedly managed to gain a place in the wider museum space. Their application in museum institutions is found in many areas and the possibilities they offer are particularly important for the smooth operation of the museum, the achievement of its goals, attracting more visitors and meeting the requirements of the museum public.

Following with interest the international developments, the Greek museums could not remain unaffected. The new technological tools are soon adopted, albeit with a delay compared to what happened abroad, by the largest museums and cultural institutions in the country, while a little later there is a corresponding attempt to adapt to the new reality by the smaller regional museums. Their expectations are their modernization, the improvement of their services and the strengthening of their relationship with the community.

This paper examines the application of new technologies in museums of Corfu, one of the most touristic islands in Greece with a rich history and strong presence in the political, cultural, social and economic life of the Greek state since its inception. At the same time, an

attempt is made to explore the perspectives that may exist for these museums and finally some conclusions are drawn on the subject.

Keywords: new technologies, museums of Corfu, prospects

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Εισαγωγή	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα μουσεία	
2.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή	8
2.2 Πεδία εφαρμογής των νέων τεχνολογιών στα μουσεία	9
2.3 Συνοπτική παρουσίαση τεχνολογικών εργαλείων και δυνατοτήτων τους	13
2.4 Στόχος σχεδιασμού και εφαρμογής τεχνολογιών στα μουσεία	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα μουσεία της Κέρκυρας	
3.1 Σύντομη παρουσίαση της χρήσης των νέων τεχνολογιών στα ελληνικά μουσεία	16
3.2 Μελέτη περιπτώσεων μουσείων Κέρκυρας	17
3.2.1 Αρχαιολογικό μουσείο Κέρκυρας	18
3.2.2 Μουσείο Παλαιόπολης	21
3.2.3 Αχίλλειο	25
3.2.4 Μουσείο Καποδίστρια	27
3.2.5 Παράρτημα Εθνικής Πινακοθήκης στην Κέρκυρα	32
3.2.6 Μουσείο Ασιατικής Τέχνης	34
3.2.7 Casa Parlante	37
3.2.8 Μουσείο Χαρτονομισμάτων	40
3.2.9 Μουσείο Σολωμού	41
3.2.10 Μουσείο Αντιβουνιώτισσας	44
3.2.11 Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Προοπτικές	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: Συμπεράσματα	51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ :

Εισαγωγή:

Η Κέρκυρα αποτελεί ένα από τα γνωστότερα, σε παγκόσμιο επίπεδο, νησιά του Ιονίου πελάγους και σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών από όλο τον κόσμο εξαιτίας της φυσικής ομορφιάς της αλλά και της τεράστιας ιστορικής και αρχαιολογικής της αξίας. Στο νησί αυτό

χαρτογραφείται με θαυμαστό τρόπο η αδιάλειπτη ανθρώπινη παρουσία, και κατά συνέπεια τα επιτεύγματα αυτής, από την παλαιολιθική εποχή έως και τους νεότερους χρόνους. Οι ξένοι κατακτητές που πέρασαν από την Κέρκυρα συνέβαλαν κι αυτοί, σε μεγάλο βαθμό, στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του νησιού αφήνοντας πίσω τους μνημεία και έργα που εμπλουτίζουν την πολιτιστική κληρονομιά του. Μέρος αυτού του πολιτισμικού θησαυρού φυλάσσεται σε μια πληθώρα μουσείων, διαφορετικών μεταξύ τους ως προς το περιεχόμενο, την οργάνωση, τη λειτουργία, τις υποδομές αλλά με ένα κοινό χαρακτηριστικό, την προσπάθεια ανάδειξης της ιστορίας και της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του τόπου.

Σκοπό της παρούσας εργασίας αποτελεί η παρουσίαση και μελέτη μουσείων της Κέρκυρας ως προς τον τρόπο εφαρμογής σε αυτά των νέων τεχνολογιών καθώς και η διερεύνηση των προοπτικών που προσφέρονται με τη συνδρομή των τεχνολογικών εργαλείων για την αποδοτικότερη λειτουργία των εξεταζόμενων ιδρυμάτων και την ενίσχυση της σχέσης τους με την τοπική κοινωνία και το κοινό τους εν γένει. Τα περισσότερα μουσεία του νησιού χαίρουν μεγάλης επισκεψιμότητας, κυρίως (αν και όχι μόνο) κατά την τουριστική περίοδο και αποσπών ικανοποιητικές αξιολογήσεις, όμως, μπορούν άραγε να ανταποκριθούν στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις και επιταγές της σύγχρονης εποχής; Οι υπεύθυνοι των μουσειακών αυτών ιδρυμάτων μπορούν να επαναπαυθούν σε όσα προσφέρει ο οργανισμός που εκπροσωπούν ή χρειάζεται να πασχίσουν περισσότερο, στρεφόμενοι προς νέα εργαλεία και κατευθύνσεις ώστε αυτός να γίνει περισσότερο ανταγωνιστικός και φιλικά προσκείμενος σε διαφορετικές ομάδες κοινού με διαφορετικά ενδιαφέροντα κι ανάγκες; Υπάρχει η διάθεση και η δυνατότητα βελτίωσης και συνεχούς αξιολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών και του προϊόντος που διατίθεται στο κοινό, είτε το παριστάμενο στο χώρο είτε το διαδικτυακό; Εν τέλει, η ραγδαία ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας και η εφαρμογή της στον χώρο του πολιτισμού αρκεί για την αντιμετώπιση των κακώς κειμένων στα μουσεία και την ουσιαστική αναδιοργάνωσή τους;

Όλα αυτά τα ερωτήματα συνέβαλαν στη δημιουργία προβληματισμού και στην προσπάθεια αξιολόγησης της μουσειακής εμπειρίας που μπορεί κάποιος να γευτεί στο νησί των Φαιάκων. Για την ανάλυση του θέματος ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία: αρχικά επιχειρήθηκε μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα μουσεία προκειμένου να παρουσιαστεί η εξέλιξη που σημειώθηκε από την αρχική εμφάνιση της τεχνολογίας στον χώρο αυτό έως τις μέρες μας. Αναφέρονται τα πεδία εφαρμογής των ψηφιακών μέσων και παρουσιάζονται συνοπτικά τα τεχνολογικά εργαλεία καθώς και οι δυνατότητες που παρέχουν αυτά τόσο στα ιδρύματα όσο και στο κοινό. Επιπλέον, διερευνάται ο σκοπός της χρήσης των νέων τεχνολογιών από τα μουσεία και οι στόχοι, τους οποίους αυτά θέτουν. Στη συνέχεια πραγματοποιείται μια σύντομη παρουσίαση της χρήσης των νέων τεχνολογιών στα ελληνικά μουσεία και μελετώνται ενδελεχώς τα μουσεία της Κέρκυρας, που αποτελούν το θέμα της παρούσας εργασίας. Εξετάζονται οι δυνατότητές τους αλλά και οι αδυναμίες τους και τελικά διεξάγονται συμπεράσματα ως προς την συνολική εικόνα που παρουσιάζουν και τις προοπτικές τους.

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας ως προς το θεωρητικό της κομμάτι βασίστηκε στη μελέτη ελληνόγλωσσης και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας. Σημαντικές πληροφορίες αντλήθηκαν, επίσης, από διάφορους δικτυακούς τόπους. Η μελέτη των μουσείων κατά περίπτωση βασίστηκε σε προσωπική επίσκεψη στον χώρο και σε ανεπίσημες συζητήσεις με

εργαζόμενους στα συγκεκριμένα ιδρύματα ενώ το φωτογραφικό υλικό προέρχεται αποκλειστικά από το προσωπικό φωτογραφικό αρχείο της γράφουσας.

Προκειμένου για την έρευνα του θέματος της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις σε ορισμένα μόνο από τα μουσεία της Κέρκυρας. Προτιμήθηκαν τα μουσεία αρχαιολογικού – ιστορικού περιεχομένου καθώς , λόγω σπουδών και επαγγελματικής ιδιότητας, υπάρχει μια οικειότητα με τους χώρους αυτούς χωρίς, βεβαίως, αυτό να σημαίνει ότι τα ιδρύματα που αποκλείστηκαν από αυτή την μελέτη κρίθηκαν λιγότερο σημαντικά ή ενδιαφέροντα. Μεγάλο ρόλο στην επιλογή των μουσείων έπαιξε και η θέση τους (επελέγησαν μουσεία εντός της πόλης της Κέρκυρας ή σε κοντινές αποστάσεις από αυτήν) αλλά και ο βαθμός προσέλευσης επισκεπτών διότι το γεγονός αυτό μας οδηγεί σε συμπεράσματα σχετικά με το πόσο τα εξεταζόμενα μουσεία ανταποκρίνονται στις ανάγκες και απαιτήσεις των επισκεπτών τους, εάν προσελκύουν νέο κοινό ή δεσμεύουν τον επισκέπτη να τα επισκεφθεί ξανά και τον βαθμό που αξιοποιούν τα εργαλεία που έχουν στα χέρια τους προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους.

Θεωρείται, επίσης, σημαντικό να αναφερθεί ότι οι επισκέψεις στα μουσεία για την καταγραφή των νέων τεχνολογιών που καθένα από αυτά χρησιμοποιεί, πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο της πανδημίας covid-19, γεγονός που δυσχέρανε την μελέτη τους καθώς, στο πλαίσιο των οδηγιών που έχουν δοθεί από την Εθνική Επιτροπή Προστασίας Δημόσιας Υγείας για την ασφαλή λειτουργία των μουσείων (www.culture.gov.gr/DocLib/grGGSP_odigies_mouseia_050620.pdf), τα υφιστάμενα τεχνολογικά εργαλεία δεν διατίθεντο στο κοινό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:

Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα μουσεία:

2.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή

Η χρήση των νέων τεχνολογιών στα μουσεία συναντάται ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Πρόκειται για ογκώδεις και δύσχρηστους υπολογιστές mainframe που λόγω του υψηλού κόστους τους μόνο μεγάλοι οργανισμοί, όπως το Smithsonian στην Αμερική ή

κάποια εθνικά μουσεία, μπορούσαν να διαθέτουν (Οικονόμου, 2003). Παρόλα αυτά, πραγματοποιούνται μεγάλονα έργα όπως το σύστημα εισαγωγής δεδομένων SELGEM (Self Generating Master) καθώς και η σύσταση του Δικτύου Υπολογιστών στα Μουσεία (Museum Computer Network) στην Αμερική (Jones-Garmil, 1997).

Η δεκαετία του 1970 φέρνει τεχνολογικά μικρότερους υπολογιστές ενώ στα μουσεία επικρατεί εντονότερα η αίσθηση της δημόσιας ευθύνης και αυξάνεται η πίεση για σωστή διαχείριση των συλλογών και καταγραφή βασικών πληροφοριών για όλα τα αντικείμενα. Η χρήση της πληροφορικής επεκτείνεται προκειμένου να στηρίξει αυτό το έργο και σχεδιάζονται κατά παραγγελία εφαρμογές για να καλύψουν τις ανάγκες των μουσείων. Στη Γαλλία και τον Καναδά ξεκινούν μεγάλα προγράμματα καταγραφής της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, Inventaire Général (IG) και National Inventory Programme (NIP) αντίστοιχα. (Οικονόμου, 2003). Στο Ηνωμένο Βασίλειο συγκροτείται το 1977 η Ένωση για τη Μουσειακή Τεκμηρίωση, η οποία αναγνώρισε την αναγκαιότητα ύπαρξης προτύπων στην καταγραφή και αυτοματοποίηση των πληροφοριών των μουσειακών συλλογών. Στα τέλη της δεκαετίας ανοίγει ο δρόμος για την εισαγωγή στα μουσεία της τεχνολογίας απεικόνισης με τη μορφή των αναλογικών συστημάτων βιντεοδίσκων (Jones-Garmil, 1997).

Την επόμενη δεκαετία συντελούνται σημαντικές αλλαγές στο πεδίο του αυτοματισμού στα μουσεία. Επιτραπέζιοι υπολογιστές και βελτιωμένες συσκευές αποθήκευσης γίνονται νωρίς διαθέσιμες. Κάθε χρόνος που περνάει, φέρνει βελτιώσεις και μειωμένο κόστος. Πρόοδος παρατηρείται και στα προϊόντα βάσεων δεδομένων. Τα μουσεία δεν εξαρτώνται πλέον από τις πανεπιστημιακές ομάδες υπολογιστών ή από εξειδικευμένους συμβούλους λογισμικού για την παροχή εφαρμογών σ' αυτά. Λογισμικό διαμορφωμένο ειδικά για μουσειακές εφαρμογές διατίθεται από εταιρείες που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο των μουσείων (Jones-Garmil, 1997).

Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίζεται από την ανάληψη πρωτοβουλιών στο χώρο της μουσειακής αυτοματοποίησης όπως η καθιέρωση πρωτοκόλλων κατάλληλων για μουσεία, η δομημένη κατηγοριοποίηση πληροφοριών σχετικών με τα έργα τέχνης και η αυτοματοποίηση των συλλογών όλων των τύπων (Jones-Garmil, 1997). Παράλληλα διευρύνεται η χρήση πολυμέσων και σχεδιάζονται ηλεκτρονικά διαδραστικά εκθέματα για ερμηνεία και παρουσίαση στο κοινό, ενώ μετά το 1993 και τα πρώτα δειλά βήματα του Διαδικτύου, παρατηρείται ραγδαία εξάπλωσή του στο χώρο των μουσείων, όπου σχεδόν καθημερινά προστίθενται νέοι μουσειακοί τόποι (Οικονόμου, 2003).

Σήμερα, μια πληθώρα τεχνολογικών εργαλείων τίθεται στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου οργανισμού για την ανάδειξη και τον εμπλουτισμό των εκθέσεων καθώς και την ενίσχυση της μουσειακής εμπειρίας. Η ψηφιοποίηση πληροφοριών, εικόνων, σχεδίων και οποιασδήποτε άλλης μορφής αρχείων διαφυλάττει σε βάθος χρόνου όλα τα πολιτιστικά τεκμήρια ενώ, παράλληλα, οι νέες μέθοδοι συντήρησης και αποκατάστασης συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι αποστάσεις έχουν πλέον εκμηδενιστεί και το Διαδίκτυο ενισχύει την επικοινωνία και συνεργασία σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης. Η έκρηξη της τεχνολογικής ανάπτυξης οδηγεί συνεχώς σε νέες εξελίξεις, περισσότερες δυνατότητες αλλά και προβληματισμούς.

2.2 Πεδία εφαρμογής των νέων τεχνολογιών στα μουσεία

Οι απαρχές της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών στα μουσεία εντοπίζονται στην καταγραφή των αντικειμένων και την διαχείριση των συλλογών (Οικονόμου, 2003; Οικονόμου, 2004; Καβακλή & Μπακογιάννη, 2008). Για κάθε αντικείμενο που εισέρχεται στο μουσείο, τηρούνται κατάλογοι που περιλαμβάνουν, πέραν της λεπτομερούς περιγραφής του, βασικές πληροφορίες γι' αυτό, όπως για παράδειγμα την χρήση του, την προέλευσή του, τον τρόπο απόκτησης και μεταφοράς του, την κατάσταση συντήρησής του, τη θέση του στο ίδρυμα και την συμμετοχή του σε εκθέσεις. Η ανάγκη συγκέντρωσης, ταξινόμησης, ταχείας ανάκτησης, σύνδεσης όλων αυτών των πληροφοριών και ευκολότερης προσθήκης νέων, οδήγησε στην σταδιακή αντικατάσταση των καταλόγων και των καρτελών καταγραφής από ειδικές βάσεις ψηφιακών δεδομένων, οι οποίες παρουσιάζουν αρκετά πλεονεκτήματα έναντι των προκατόχων τους όπως τη δυνατότητα σύνθετων και συνδυαστικών αναζητήσεων, τον έλεγχο πρόσβασης στο αρχείο και την δημιουργία αντιγράφων, την ευκολότερη προώθηση πρότυπης ορολογίας και την δυνατότητα μεταφοράς σε άλλα συστήματα (Οικονόμου, 2003). Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η διαχείριση του τεράστιου όγκου πληροφοριών που συγκεντρώνει κάθε ίδρυμα για τις συλλογές του, η τεκμηρίωση των συλλογών, μέσω της οποίας εξασφαλίζεται η αξιοπιστία και η νομιμότητά τους, η πρόσβαση στα αντικείμενα, η ανταλλαγή πληροφοριών με άλλους φορείς αλλά και η διοργάνωση εκδηλώσεων και εκδόσεων (Καβακλή & Μπακογιάννη, 2008).

Έντονη παρουσία των τεχνολογικών εργαλείων παρατηρείται στον τομέα της συντήρησης και αποκατάστασης των μουσειακών αντικειμένων. Με την βοήθεια των νέων τεχνολογιών εξάγονται ακριβείς και λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το υλικό κατασκευής των αντικειμένων αυτών, την παρούσα κατάστασή τους, την εξέλιξή τους μέσα στον χρόνο καθώς και τις παραμέτρους που διαμόρφωσαν αυτή την πορεία και προσδιόρισαν την τωρινή τους μορφή. Σήμερα υπάρχουν αναλυτικές μέθοδοι, φυσικές και χημικές, καταστροφικές ή μη, οι οποίες μας επιτρέπουν να διαπιστώσουμε σε ικανοποιητικό βαθμό την αρχική σύσταση του υλικού ενός αντικειμένου, μεταβολές των χαρακτηριστικών του που προήλθαν από τη χρήση του αλλά και το περιβάλλον διατήρησής του, καθώς και τυχόν επεμβάσεις που έγιναν κατά το παρελθόν στο συγκεκριμένο αντικείμενο με στόχο τη συντήρηση ή αποκατάστασή του. Ορισμένες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται προς τους σκοπούς αυτούς είναι οι διάφορες τεχνικές πολυφασματικής απεικόνισης, οι τεχνικές ραδιογραφίας με ακτίνες-X, η νετρονική ενεργοποίηση, η επαγωγική σύζευξη πλάσματος-φασματοσκοπία ατομικής εκπομπής (ICP-AES) κτλ. (Τσιαφάκη & Τσιρλιγκάνης, 2008). Στις ιδιαίτερα υποσχόμενες και συνεχώς εξελισσόμενες σύγχρονες τεχνολογίες, που συναντάμε στο πεδίο αυτό, ανήκουν οι τεχνικές λέιζερ, οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με την περίπτωση. Η σύγχρονη τεχνολογία λέιζερ προσφέρει νέα εργαλεία στο πεδίο της διάγνωσης και ανάδειξης έργων τέχνης και αρχαιοτήτων στοχεύοντας στην επίλυση αδυναμιών των παραδοσιακών πρακτικών συντήρησης. Μ' αυτό τον τρόπο διευκολύνεται τόσο η συντήρηση καθαυτή, όσο και η αποτίμηση των παρεμβάσεων προκειμένου για την αισθητική και δομική αποκατάσταση των αντικειμένων (Τορνάρη, Ζαφειρόπουλος & Φωτάκης, 2008). Το σύγχρονο επίπεδο γνώσης σε θέματα επιστήμης των υλικών σε συνδυασμό με τεχνολογίες δανεισμένες από επιστημονικά πεδία όπως η αεροναυπηγική επιτρέπουν την χρήση νέων υπερ-υλικών που επιδρούν ελάχιστα ή και καθόλου στα αυθεντικά αντικείμενα, ενώ παράλληλα εξασφαλίζουν τη

μέγιστη δυνατή αντοχή στο χρόνο και τη διάβρωση. Εξίσου σημαντική είναι η συνεισφορά της τεχνολογίας στη διαμόρφωση των βάσεων δεδομένων στη συντήρηση και αποκατάσταση των αντικειμένων. Η ύπαρξη των βάσεων αυτών διευκολύνει τη μελέτη του ιστορικού κάθε αντικειμένου και την επιλογή του καλύτερου δυνατού τρόπου επέμβασης για το αντικείμενο στη δεδομένη χρονική στιγμή (Τσιαφάκη & Τσιρλιγκάνης, 2008).

Μείζονος σημασίας θεωρείται η συμβολή των νέων τεχνολογιών στη μουσειακή έκθεση. Στον χώρο αυτό οι τεχνολογικές εφαρμογές εμφανίστηκαν κατά τη δεκαετία του '80 και αντιμετωπίστηκαν από τα μουσεία ως νέο ερμηνευτικό μέσον αλλά και ως μέσον προσέλευσης νέων κατηγοριών κοινού. Μιλώντας για νέες τεχνολογίες στον τομέα των εκθέσεων αναφερόμαστε σε ένα σύνολο ψηφιακών εργαλείων που συνδυάζουν κείμενο, εικόνα, ήχο και βίντεο, τα οποία χρησιμοποιούνται για την παροχή περισσότερων ή διαφορετικού τύπου πληροφοριών και λειτουργούν είτε επικουρικά και συμπληρωματικά προς τα εκθέματα είτε, ορισμένες φορές, ως εκθέματα τα ίδια (Δεληγιάννης & Παπαϊωάννου, 2014; Γκαζή & Νικηφορίδου, 2008). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι ψηφιακές αναπαραστάσεις, οι ψηφιακές καλλιτεχνικές δημιουργίες, τα ψηφιακά ολογράμματα, οι εφαρμογές ξενάγησης με ακουστικούς οδηγούς, τα ψηφιακά ηλεκτρονικά μουσειακά παιχνίδια, τα ηλεκτρονικά βιβλία ή οδηγοί εκθέσεων, οι πληροφοριακοί δίσκοι CD-ROM και DVD-ROM, ειδικές εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα και φορητές συσκευές. Σε ειδικά μουσειακά περιβάλλοντα ψηφιακού χαρακτήρα συναντώνται ακόμα πιο προηγμένες ψηφιακές εφαρμογές πολιτισμικού χαρακτήρα με αυξημένη διαδραστικότητα όπως εφαρμογές εικονικής πραγματικότητας, χρήση προσομοιωτών ή εμφάνιση ρομπότ-ξεναγών (Δεληγιάννης & Παπαϊωάννου, 2014). Με την χρήση αυτών των εργαλείων επιτυγχάνεται ο εμπλουτισμός της έκθεσης, δίνεται η δυνατότητα ευκολότερης κατανόησης του θέματος και το έναυσμα για περαιτέρω και εις βάθος ενασχόληση με αυτό ενώ προσεγγίζεται μια ευρύτερη κλίμακα επισκεπτών (Γκαζή & Νικηφορίδου, 2008) καθώς η χρήση πολυμέσων μπορεί να ανταποκριθεί σε διαφορετικό επίπεδο γνώσεων και ενδιαφέροντος (Οικονόμου, 2003).

Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που πρόσφερε η εισβολή της τεχνολογίας στον χώρο του πολιτισμού είναι η ψηφιοποίηση των πολιτιστικών τεκμηρίων. Μιλώντας για ψηφιοποίηση εννοούμε την διαδικασία μετατροπής υλικού (αντικείμενα, έγγραφα, κείμενα, φωτογραφίες, αρνητικά φιλμ, σχέδια, ήχοι) από αναλογική μορφή σε ψηφιακή με τη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού όπως είναι οι σαρωτές, οι ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές, οι ψηφιακές βιντεοκάμερες και οι ψηφιακές συσκευές ηχογράφησης. Η ψηφιοποίηση δημιουργεί ψηφιακά δεδομένα από τα αντικείμενα των συλλογών του μουσείου, τα οποία αξιοποιούνται στις μουσειακές εκθέσεις, στις εκδόσεις, στην έρευνα, στο διαδίκτυο και σε άλλες εφαρμογές (Δεληγιάννης & Παπαϊωάννου, 2014). Κάθε αντικείμενο μπορεί με μη καταστροφικές μεθόδους να καταγραφεί, να αποθηκευτεί, να ανακτηθεί, να μελετηθεί, να αποκατασταθεί και να συντηρηθεί (Τσιαφάκη & Τσιρλιγκάνης, 2008). Τα ψηφιακά υποκατάστατα μπορούν να εκτίθενται και να εξετάζονται από μεγάλο αριθμό επισκεπτών χωρίς καμία φθορά του πρωτοτύπου. Υπάρχει η δυνατότητα μεγέθυνσης των αντικειμένων και εξέτασης λεπτομερειών που δεν θα ήταν ορατές με γυμνό μάτι ενώ καθένας μπορεί να έχει πρόσβαση στο σύνολο των συλλογών, μεγάλο μέρος του οποίου δεν εκτίθεται. Η ψηφιοποίηση της πληροφορίας συνδράμει στην εξατομίκευση και την προσαρμογή του εκπαιδευτικού ή ερμηνευτικού υλικού σύμφωνα με τον τρόπο μάθησης ή τα χαρακτηριστικά των επισκεπτών και μπορεί να προσφέρει ερμηνευτικές εφαρμογές για χρήστες με αναπηρίες

και ειδικές ανάγκες. Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατόν να επιτευχθεί ουσιαστική αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, της απομόνωσης και της περιθωριοποίησης πολλών πληθυσμιακών ομάδων (Economidou, 2008).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνολογίας για την κατασκευή «εμπειριών» με την ανάπτυξη της εικονικής πραγματικότητας (Οικονόμου, 2003), η βάση της οποίας είχε τεθεί στις αρχές της δεκαετίας του '80. Ο αρχικός ορισμός της εικονικής πραγματικότητας ήταν «ένα δημιουργημένο από υπολογιστή τρισδιάστατο διαδραστικό περιβάλλον, στο οποίο ο χρήστης ενσωματώνεται», όμως αποτελεί κάτι περισσότερο από μια απλή αλληλεπίδραση με άυλους ψηφιακούς κόσμους. Με τη δημιουργία της αίσθησης παρουσίας του χρήστη εντός του χώρου, επιτρέπεται η διεξαγωγή ενεργειών σε απομακρυσμένους πραγματικούς κόσμους, εικονικούς κόσμους ή συνδυασμό αυτών (Τσιαφάκη & Τσιρλιγκάνης, 2008). Δίνεται η δυνατότητα εικονικής περιήγησης στο πραγματικό μουσείο (Δεληγιάννης & Παπαϊωάννου, 2014) αλλά και ανάπλασης χώρων ή εποχών του παρελθόντος και του μέλλοντος, υπαρκτών ή και φανταστικών (Καγιάφας, 2007) καθώς και παρουσίασης αντικειμένων, πολύτιμων και ευαίσθητων, μερικώς κατεστραμμένων ή και χαμένων στον χρόνο, η οποία δεν θα ήταν δυνατή με διαφορετικό τρόπο (Τσιαφάκη & Τσιρλιγκάνης, 2008). Μ' αυτόν τον τρόπο οι νέες τεχνολογίες στηρίζουν νέες μορφές επικοινωνίας του μουσείου με το κοινό του, δίνοντας μεγαλύτερες δυνατότητες επιλογής και συμμετοχής. Οι πολιτιστικοί οργανισμοί γίνονται, πλέον, πιο προσιτοί και ανοιχτοί σε άτομα που δυσκολεύονται να συμμετάσχουν στην μουσειακή εμπειρία λόγω σωματικών αναπηριών ή προβλημάτων μάθησης, σε ομάδες που κατοικούν σε απομονωμένες περιοχές ή σε άτομα περιθωριοποιημένα (Οικονόμου, 2014).

Ο σύγχρονος ρόλος του μουσείου ως μέσον εκπαίδευσης αλλά και ψυχαγωγίας ενισχύθηκε σε μεγάλο βαθμό με την έλευση του Διαδικτύου. Οι πολιτιστικοί φορείς που επιθυμούν να συμβαδίζουν με τις επιταγές της εποχής τους και να ικανοποιούν τις απαιτήσεις του κοινού τους για εκσυγχρονισμό, ανακαλύπτουν νέους τρόπους επικοινωνίας και προβολής τους. Μέσα στο πλαίσιο αυτό κάθε οργανισμός δημιουργεί το «ηλεκτρονικό του φυλλάδιο», μια ιστοσελίδα δηλαδή που αποσκοπεί στην ενημέρωση του κοινού σχετικά με τη λειτουργία του, τις δράσεις που αναλαμβάνει, τις συλλογές του, τις εκθέσεις που φιλοξενεί ενώ περιλαμβάνει και τα στοιχεία επικοινωνίας με αυτόν καθώς και την ακριβή του θέση. Πολλές μουσειακές ιστοσελίδες χρησιμοποιούνται ως μεταφορικές περιηγήσεις και παρέχουν εμπειρίες αντίστοιχες με μια επίσκεψη στο ίδρυμα (Jones-Garmil, 1997). Επιπλέον, αρκετές περιλαμβάνουν εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κάθε χρήστη καθώς και αναλυτικό υλικό για εκπαιδευτικούς (Οικονόμου, 2003; Jones-Garmil, 1997). Όμως οι δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο δεν περιορίζονται μόνο στη δημιουργία των ιστοσελίδων. Μέσω αυτού εξασφαλίζεται εύκολα η πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων του εκάστοτε οργανισμού (Οικονόμου, 2003), γεγονός που διευκολύνει την ολοκλήρωση μελετών και διαφόρων επιστημονικών εργασιών, αλλά και η πρόσβαση στις συλλογές κάθε μουσείου καθώς και η διαδικτυακή περιήγηση στις εκθέσεις του, εξυπηρετώντας με αυτόν τον τρόπο μέρος του κοινού που δυσκολεύεται με την φυσική παρουσία στον χώρο. Στα πλεονεκτήματα που εξασφαλίζει το Διαδίκτυο στα μουσεία θα πρέπει ακόμα να αναφερθεί η προβολή τους πέρα από τα στενά τοπικά όρια, σε παγκόσμιο επίπεδο, η προώθηση τους μέσω της συμμετοχής στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και η διευκόλυνση της επικοινωνίας του εκάστοτε ιδρύματος με το κοινό του και τους συνεργάτες του.

Απαραίτητη θεωρείται η χρήση των τεχνολογικών εφαρμογών και στον τομέα της διοίκησης και διαχείρισης ενός μουσείου, π.χ. στη μισθοδοσία, το σύστημα εισιτηρίων, το πωλητήριο (Οικονόμου, 2003), τον σχεδιασμό εκδηλώσεων, την διαχείριση χορηγιών και τις εκδόσεις. Παράλληλα οι νέες τεχνολογίες υποστηρίζουν την δημιουργία συνεργασιών εντός κι εκτός του ιδρύματος καθώς διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και βοηθούν αποτελεσματικά στον συντονισμό επαγγελματιών διαφορετικών ειδικοτήτων, ακόμα και διαφορετικών περιοχών (Duff, Carter, Dallas, Howarth, Ross, Sheffield & Tilson, 2009).

Επιπλέον, οι εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στα μουσεία αποτελούν το βασικό εργαλείο για την ασφάλεια τόσο του μουσείου και των επισκεπτών όσο και των μουσειακών αντικειμένων. Πέρα από τις απλές κάμερες ασφαλείας, τις οποίες διαθέτει κάθε μουσείο για την εποπτεία του χώρου και την καταγραφή των κινήσεων επισκεπτών και προσωπικού, έχει σχεδιαστεί μια σειρά εργαλείων που εφαρμόζονται για τον έλεγχο τόσο των περιβαλλοντικών συνθηκών που ενδέχεται να επηρεάσουν τη λειτουργία του ιδρύματος όσο και των εσωτερικών συνθηκών, για τον εντοπισμό πιθανού προβλήματος εντός του κτιρίου, π.χ. αυτόματο σύστημα ανίχνευσης φωτιάς (Χαϊτάς, 2008).

Τέλος, η έλευση της ψηφιακής τεχνολογίας συμβάλλει στην αντιμετώπιση ζητημάτων που απασχολούν έντονα τα μουσεία όπως η ασφάλεια των συλλογών, τα πνευματικά δικαιώματα και οι άδειες που ελέγχουν την αναπαραγωγή εικόνων των αντικειμένων τους και τα οδηγούν στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών για την αντιμετώπιση της πνευματικής ιδιοκτησίας (Jones-Garmil, 1997).

2.3 Συνοπτική παρουσίαση τεχνολογικών εργαλείων και δυνατοτήτων τους

Αρωγοί στην επίτευξη των στόχων κάθε μουσείου ως οργανισμού στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της, με λειτουργίες που αποσκοπούν στην μελέτη των υλικών καταλοίπων του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του καθώς και στην εκπαίδευση και ψυχαγωγία του κοινού σύμφωνα με τον ορισμό του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM, Ελληνικό τμήμα, 2014) έρχονται οι εφαρμογές των νέων τεχνολογιών. Χρησιμοποιώντας τον όρο «νέες τεχνολογίες» στα μουσεία και γενικότερα στον πολιτισμό εννοούμε το σύνολο των εφαρμογών πολιτισμικού και μουσειακού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές συσκευές που βρίσκονται στην τσέπη, στο σπίτι και στον εργασιακό μας χώρο. Πρόκειται για λειτουργικές εφαρμογές διαχείρισης πληροφοριών όπως οι βάσεις δεδομένων, οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες επικοινωνίας, οι ηλεκτρονικές εφαρμογές γραφείου αλλά και για εφαρμογές προβολής πολιτισμικού υλικού, δημιουργίας και διάθεσης ψηφιακών καλλιτεχνικών δημιουργημάτων και επικοινωνίας με το κοινό. Για την κάλυψη των αναγκών προβολής και επικοινωνίας παρατηρείται η ανάπτυξη πιο περίπλοκων εφαρμογών που συνδυάζουν κείμενο, ήχο, εικόνα, βίντεο και συναντώνται κατά κύριο λόγο στους εκθεσιακούς χώρους, στους ιστότοπους των μουσείων στο διαδίκτυο, όπως επίσης και στις φορητές συσκευές π.χ. κινητά τηλέφωνα και ταμπλέτες των επισκεπτών (Δελιγιάννης & Παπαϊωάννου, 2014).

Στον εκθεσιακό χώρο οι συνηθέστερες εφαρμογές των νέων τεχνολογιών είναι οι ακόλουθες: ηλεκτρονικοί «πλοηγοί» εκθέσεων, ψηφιακοί κατάλογοι εκθεμάτων, ψηφιακά εκθέματα, συστήματα ακουστικής ξενάγησης, συσκευές χειρός, εκπαιδευτικά παιχνίδια σε υπολογιστές, βίντεο, εφαρμογές εικονικής πραγματικότητας, εικονικά περιβάλλοντα «εμβύθισης», συστήματα ρομποτικής ξενάγησης σε πιλοτικό επίπεδο (Γκαζή & Νικηφορίδου, 2008) καθώς και πληροφοριακοί σταθμοί (Economou, 2008; Βρανίκας & Νικολαΐδου, 2008). Η

πολυμεσική διάσταση όλων των ανωτέρω εφαρμογών προσφέρει σημαντικές δυνατότητες τόσο στο μουσείο όσο και στους επισκέπτες του.

Ο τεράστιος όγκος δεδομένων, που διαχειρίζεται κάθε ίδρυμα, καθιστά τα μουσεία μια πλούσια αποθήκη πληροφοριών για τα αντικείμενα που εκτίθενται και φιλοξενούνται σε αυτά. Η ψηφιοποίηση αυτών των πληροφοριών πέραν της ευκολίας του συνεχούς εμπλουτισμού των στοιχείων, δίνει τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησής τους καλύπτοντας μ' αυτόν τον τρόπο τις διαφορετικές ανάγκες εκπαιδευτικού και ερευνητικού χαρακτήρα μιας έκθεσης (Economidou, 2008). Οι επισκέπτες αποκτούν πρόσβαση σε μια ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών και τα μουσεία δρύνονται της ευκαιρίας να ικανοποιήσουν τις ανάγκες ανθρώπων με διαφορετικό τρόπο εκμάθησης, διαφορετικό επίπεδο γνώσεων και διαφορετικά ενδιαφέροντα (Οικονόμου, 2003; Economidou, 2008). Κατ' αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται εξατομίκευση της επίσκεψης και μεγαλύτερη συμμετοχικότητα και ενασχόληση του κοινού με το θέμα της εκάστοτε έκθεσης (Γκαζή & Νικηφορίδου, 2008). Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα παρουσίασης ακόμα και των ευαίσθητων συλλογών ή αντικειμένων χωρίς προβλήματα συντήρησης και ασφάλειας (Οικονόμου, 2003).

Τα συστήματα πολυμέσων αποτελούν, όπως αναφέρει η Μ. Οικονόμου, ένα ισχυρό εργαλείο παρουσίασης και προσφέρουν πρόσθετες πληροφορίες, απαραίτητες για την καλύτερη κατανόηση των εκθεμάτων και την ουσιαστικότερη και περισσότερο ευχάριστη εμπειρία στο μουσείο (Οικονόμου, 2003) ενώ παρέχουν ταυτόχρονα τη δυνατότητα διαφορετικής ερμηνευτικής προσέγγισης για το ίδιο αντικείμενο (Γκαζή & Νικηφορίδου, 2008). Βοηθούν στην ερμηνεία σύνθετων και αφηρημένων εννοιών, συνεπώς αυξάνεται η νοητική προσβασιμότητα στις πληροφορίες ενώ συμβάλλουν στη δημιουργία ολοκληρωμένης εικόνας για το πολιτιστικό ή χρονολογικό πλαίσιο των αντικειμένων (Μπούνια & Νικονάνου, 2008). Το μουσείο με τη βοήθεια των πολυμέσων μπορεί να υπερκεράσει τα εμπόδια του περιορισμένου φυσικού χώρου και να εντάξει στις αίθουσές του περισσότερα έργα συμπληρώνοντας σύνολα και δημιουργώντας νέες ή παράλληλες ενότητες (Μπούνια, 2004). Παράλληλα, οι ψηφιακές τεχνολογίες συμπράττουν στη δημιουργία ερμηνευτικού πλαισίου όπου αυτό δεν είναι εύκολο να αποδοθεί με άλλον τρόπο (Γκαζή & Νικηφορίδου, 2008) αλλά και στον συσχετισμό μεταξύ των διαφορετικών τμημάτων των συλλογών ώστε να παρέχουν ένα ευρύτερο πλαίσιο εξέτασης των αντικειμένων (Οικονόμου, 2003). Τα νέα μέσα που πλαισιώνουν τις εκθέσεις χρησιμοποιούνται για τον εμπλουτισμό της ψυχαγωγίας του κοινού, τη δημιουργία νέων εμπειριών και προσφέρουν την ευκαιρία στον επισκέπτη να πάρει μαζί του αναμνηστικά αυτής του της επίσκεψης (Gamon & Burch, 2008). Από την πλευρά τους οι επισκέπτες, κάνοντας χρήση των τεχνολογικών εργαλείων, έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τις δικές τους διαδρομές και να λάβουν πληροφορίες, στον βαθμό που οι ίδιοι επιθυμούν (Proctor & Tellis, 2003).

Σημαντικότερη, τέλος, δυνατότητα που προσφέρει η είσοδος των νέων τεχνολογιών στο μουσείο αποτελεί η παγκόσμια πρόσβαση στις συλλογές του, εξυπηρετώντας μ' αυτόν τον τρόπο μια τεράστια μερίδα κοινού, το οποίο για διάφορους λόγους δυσκολεύεται με την φυσική παρουσία του στο χώρο του ιδρύματος. Μέσω του Παγκόσμιου Ιστού το μουσείο υπερβαίνει τις σταθερές του χρόνου και του χώρου, επιτρέποντας στους εικονικούς επισκέπτες να περιπλανηθούν στις εκθέσεις και να αλληλεπιδράσουν με τα αντικείμενα με τρόπους που παλαιότερα δεν μπορούσαν καν να φανταστούν (Griffiths, 1999). Όλες αυτές τις

δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες εκμεταλλεύονται και τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι εικονικές εκθέσεις στις ιστοσελίδες των μουσείων (Οικονόμου, 2003).

2.4 Στόχοι σχεδιασμού και εφαρμογής τεχνολογιών στα μουσεία

Εξετάζοντας όλες τις θετικές επιδράσεις των νέων μέσων στο χώρο των μουσείων και λαμβάνοντας υπ' όψιν μας τις αλλαγές που έχει επιφέρει η τεχνολογική ανάπτυξη, μπορούμε να αντιληφθούμε τους λόγους, για τους οποίους τα τεχνολογικά εργαλεία εμφανίστηκαν και καθιερώθηκαν στους πολιτιστικούς οργανισμούς. Η εποχή μας, όπως αναφέρει ο Φ. Μπαντιμαρούδης, χαρακτηρίζεται και από μια μοναδικότητα στη ιστορία της ανθρωπότητας. Ποτέ άλλοτε ο άνθρωπος δεν είχε τέτοια πρόσβαση στη πληροφορία και στη γνώση, ενώ ποτέ δεν υπόκειτο σε τέτοιου είδους εξαρτήσεις από την τεχνολογία (Μπαντιμαρούδης, 2011). Οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν εισχωρήσει δυναμικά σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής μας με κύριο σκοπό την διευκόλυνση και βελτίωσή της. Η εργασία, η εκπαίδευση, η επικοινωνία, η υγεία, η ψυχαγωγία αποτελούν κάποιους από τους σημαντικότερους τομείς που διακρίνεται καθαρά αυτή η επιρροή. Το γεγονός αυτό δεν θα μπορούσε να μην γίνει αντιληπτό από τους φορείς πολιτισμού, οι οποίοι δειλά στην αρχή, σε μεγαλύτερη έκταση στη συνέχεια, εισήγαγαν στον χώρο τους τις νέες εξελίξεις του τεχνολογικού γίγνεσθαι.

Ως κύριος στόχος της ένταξης των νέων τεχνολογιών στο μουσειακό περιβάλλον θεωρείται η ενίσχυση της εμπειρίας του επισκέπτη τόσο μέσα όσο και έξω από τον χώρο του μουσείου (Βαφειάδου, 2016) και η δημιουργία νοημάτων (Pierroux, Kaptelinin, Hall, Walker, Bannon & Stuedahl, 2007). Η χρήση των πολυμέσων και του Διαδικτύου συμβάλλει στην εντονότερη ενεργοποίηση του κοινού σχετικά με τις συλλογές και τις δραστηριότητες του μουσείου (Βαφειάδου, 2016), στον εμπλουτισμό ή την προσαρμογή του μουσειακού περιεχομένου αλλά και στην διευκόλυνση της πρόσβασης εξ αποστάσεως σε υλικό ή σε μη προσβάσιμους χώρους των μουσείων (Γιαννούτσου, Μπούνια, Ρούσσου & Αβούρης, 2011). Με την συνδρομή των πολυμέσων επιτυγχάνονται αποτελεσματικότερα οι ερμηνευτικοί στόχοι του μουσείου, καθώς αυτά προσφέρουν μεγαλύτερη ποικιλία πληροφοριών τόσο για τα αντικείμενα και το θέμα της έκθεσης όσο και για το ίδιο το μουσείο, ξεπερνούν τον περιορισμό του χώρου και επιτυγχάνουν την ενεργή συμμετοχή του επισκέπτη στη δημιουργία της έκθεσης (Μπούνια, 2004). Η αξιοποίηση, όμως, των νέων εργαλείων προσφέρει στα μουσεία τη δυνατότητα, πάνω απ' όλα, να εκπληρώσουν τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό τους ρόλο ως χώροι μάθησης, ψυχαγωγίας και κοινωνικής επαφής. Οι επισκέπτες μέσω της γνωριμίας του παρελθόντος μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα το παρόν, να ερμηνεύσουν το κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο της εποχής τους καθώς και να αναπτύξουν διάφορους προβληματισμούς. Η επίσκεψη στο μουσείο δίνει τροφή για σκέψη και το έναυσμα για εκτενέστερη ενασχόληση με τα θέματα που παρουσιάζει η εκάστοτε έκθεση αλλά αποτελεί και μια εναλλακτική πρόταση διασκέδασης και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου. Η δημιουργία μιας θελκτικότερης εικόνας του μουσειακού διηγήματος συγκαταλέγεται στις επιδιώξεις κάθε πολιτιστικού ιδρύματος και μπορεί να ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό με την ύπαρξη των νέων τεχνολογιών.

Το μουσείο του 21^{ου} αιώνα καλείται να ανταποκριθεί σε νέες απαιτήσεις, να γίνει περισσότερο ανταγωνιστικό, να συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή αλλά και να υπερπηδήσει κάθε εμπόδιο (σωματικό, πνευματικό, κοινωνικό, οικονομικό, πολιτισμικό) που καθιστά αδύνατη τη διάχυση των πληροφοριών και του πολιτιστικού πλούτου, που κατέχει, στο κοινό. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τίθεται πλέον ο επισκέπτης, η αντιμετώπισή του καθώς και η εξασφάλιση της συμμετοχής του στη μουσειακή εμπειρία. Οι νέες τεχνολογίες συμβάλλουν στην επίτευξη των νέων στόχων του μουσείου, όπως αυτοί περιγράφονται από τον G. Black, δηλαδή στη διασφάλιση ερεθισμάτων στον επισκέπτη ώστε να αποφασίσει να πραγματοποιήσει την επίσκεψη στο μουσείο, την δημιουργία κατάλληλης πνευματικής διάθεσης στους επισκέπτες ώστε να θελήσουν να ασχοληθούν ενεργά με τις συλλογές και τα εκθέματα αλλά και την εξασφάλιση κινήτρου για να ασχοληθεί ουσιαστικά ο επισκέπτης με το χώρο και τις συλλογές του μουσείου (Black, 2005). Το μόνο που απαιτείται είναι ο σωστός σχεδιασμός των εφαρμογών που χρησιμοποιεί κάθε ίδρυμα λαμβάνοντας υπ' όψιν τις ανάγκες και τις δυνατότητες του καθώς και τους στόχους που θέτει και το κοινό, στο οποίο απευθύνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα μουσεία της Κέρκυρας:

3.1 Σύντομη παρουσίαση της χρήσης νέων τεχνολογιών στα ελληνικά μουσεία

Η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών στο χώρο των μουσείων δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη και την ελληνική πραγματικότητα. Την δεκαετία του 1990, σε μια περίοδο όπου τα τεχνολογικά εργαλεία έχουν καθιερωθεί στον μουσειακό χώρο και οι δυνατότητές τους ερευνώνται σε μεγαλύτερη έκταση, κάνουν την εμφάνισή τους και στην Ελλάδα. Από τα πρώτα ιδρύματα που βαδίζουν στα χνάρια της προσπάθειας εκσυγχρονισμού των μεγάλων μουσείων Ευρώπης και Αμερικής είναι το Μουσείο Μπενάκη, το οποίο ιδρύει Τμήμα Τεκμηρίωσης και βοηθά στην ευαισθητοποίηση του ελληνικού πολιτιστικού χώρου γύρω από τα θέματα χρήσης της πληροφορικής (Οικονόμου, 2003). Αξιόλογη, προς αυτή την κατεύθυνση, είναι και η συνεισφορά του Ινστιτούτου Υπολογιστών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας στην Κρήτη με το ερευνητικό του έργο στην πολιτισμική πληροφορική. Το Υπουργείο Πολιτισμού ξεκινά μια προσπάθεια καταγραφής της πολιτιστικής κληρονομιάς και στα τέλη του 1994 προχωρά στη δημιουργία του προγράμματος του Εθνικού Αρχείου Μνημείων «Πολέμων» αποσκοπώντας στην καταγραφή, την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση των μνημείων αλλά και στην ευκολότερη ανάκληση όλων των διαδικασιών προστασίας κάθε μνημείου. Επιπλέον, η Διεύθυνση Αρχείου Μνημείων και Δημοσιευμάτων επεξεργάζεται το πρόγραμμα θησαυρού όρων των μνημείων με την επωνυμία «Πολυδεύκης» προκειμένου να χρησιμοποιείται μια κοινή ορολογία σε πανελλαδικό επίπεδο (culture.gov.el).

Σήμερα, παρατηρείται χρήση νέων τεχνολογιών, έστω και σε υποτυπώδες επίπεδο, στην πλειονότητα των ελληνικών μουσείων. Οι νέες τεχνολογίες βρίσκουν εφαρμογή πρωτίστως στον τομέα της καταγραφής των αντικειμένων και της διαχείρισης των συλλογών. Στην περίπτωση των νεότερων και πιο σύγχρονων μουσείων π.χ. το μουσείο Ακρόπολης χρησιμοποιούνται εξελιγμένες τεχνολογίες στον τομέα της συντήρησης των αρχαιοτήτων και των έργων τέχνης (www.ysma.gr). Παράλληλα, διαπιστώνονται προσπάθειες για τον σχεδιασμό και την παρουσία πολυμέσων στις εκθέσεις και την δημιουργία πολιτιστικών CD-ROM για κυκλοφορία εκτός του μουσείου. Εντοπίζεται, επίσης, η χρήση της πληροφορικής στην κατασκευή «εμπειριών» με την ανάπτυξη της εικονικής πραγματικότητας αλλά και η προσπάθεια δημιουργίας μέσα κι έξω από το μουσείο τρισδιάστατων περιβαλλόντων που αναπαριστούν άλλους κόσμους, όπως η ηλεκτρονική αναπαράσταση της αρχαίας Μιλήτου και του ναού του Δία στην Ολυμπία ή το πρόγραμμα εικονικής πραγματικότητας « Μαγικό Βεστιάριο» για την ενδυμασία σε διαφορετικές περιόδους της ελληνικής ιστορίας που πλαισίωσε την έκθεση «Κρόσσια, Χιτώνες, Ντουλαμάδες, Βελάδες» του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (Οικονόμου, 2003). Την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών συναντάμε στον διοικητικό και διαχειριστικό τομέα των μουσείων ενώ η εισβολή του Διαδικτύου στην σύγχρονη καθημερινότητα επηρεάζει εξίσου και τον χώρο αυτό. Ολοένα και περισσότερα μουσεία δημιουργούν ιστοσελίδες για την προβολή των συλλογών τους και την διάθεση πληροφοριών στο κοινό σχετικά με τη λειτουργία και τις δράσεις τους ενώ παράλληλα κάνουν αισθητή την παρουσία τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην προσπάθεια τους να προσελκύσουν το ενδιαφέρον μεγαλύτερης μερίδας κοινού. Τέλος, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών και στον τομέα ασφάλειας στα ελληνικά μουσεία όπου χρησιμοποιούνται σύγχρονα συστήματα για τον έλεγχο του χώρου και των επισκεπτών τους καθώς και την αντιμετώπιση αιφνιδίων γεγονότων.

Παρά, όμως, το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα σύγχρονα μέσα και την προσπάθεια υιοθέτησής τους από τα ελληνικά πολιτιστικά ιδρύματα, διαπιστώνεται αδυναμία αποτελεσματικής αξιοποίησής τους και μια σύγχυση ως προς την καταλληλότητα και την λειτουργικότητά τους ανά περίπτωση. Όπως επισημαίνει η Μπούνια τα μουσεία αποτελούν δομές που αφιερώνονται, κατά κύριο λόγο, στην καταγραφή, τη μελέτη και τη διαχείριση των αντικειμένων που φιλοξενούν θέτοντας σε δεύτερη μοίρα την επικοινωνιακή τους πολιτική και τη δημιουργία ερμηνευτικού πλαισίου των συλλογών τους. Συχνά, η ενασχόληση με τις νέες τεχνολογίες δεν ανήκει στις προτεραιότητες του προσωπικού του μουσείου ενώ αποδίδεται ως δευτερεύουσα διαδικασία σε μη ειδικευμένο προσωπικό με αποτέλεσμα η χρήση των σύγχρονων εργαλείων να είναι περιορισμένη και να μην ανταποκρίνεται στις ανάγκες του μουσείου και του κοινού (Μπούνια, 2004). Όλα αυτά προκαλούν μια αίσθηση «στατικότητας» ως προς τον ρυθμό της μουσειακής εξέλιξης και ενισχύουν την αντίληψη ότι για τα ελληνικά μουσεία δεν έχουν ωριμάσει ακόμα οι συνθήκες για θεαματικές αλλαγές.

3.2 Μελέτη περιπτώσεων μουσείων Κέρκυρας

Η Κέρκυρα χαρακτηρίζεται από την πολυποικιλότητα των μουσείων της ως προς την θεματική τους αλλά και ως προς την οργάνωση και λειτουργία τους. Στην πλειοψηφία τους,

τα κερκυραϊκά μουσεία στεγάζονται σε κτίρια του 19^{ου} αιώνα, τα οποία είχαν αρχική χρήση τελείως διαφορετική από αυτήν της φύλαξης και έκθεσης αντικειμένων. Για την μετατροπή τους σε μουσειακούς χώρους χρειάστηκαν διάφορες επεμβάσεις και διαμορφώσεις διατηρώντας, όμως, το αρχικό τους κέλυφος. Καθένα από αυτά παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και όλα, στο σύνολό τους, αποπνέουν τον αέρα μιας άλλης εποχής. Εξαιτίας της μοναδικότητάς τους προσελκύουν το ενδιαφέρον πολλών επισκεπτών, ντόπιων και ξένων και διαπιστώνεται μια προσπάθεια από πλευράς τους, κατά το δυνατόν, να απευθυνθούν σε ένα ευρύτερο κοινό και να προβάλλουν έναν πιο σύγχρονο εαυτό ανταποκρινόμενα στις νέες απαιτήσεις. Η χρήση των τεχνολογικών εργαλείων έχει εισχωρήσει και σε αυτά, αλλού περισσότερο, αλλού λιγότερο ανάλογα με τον χαρακτήρα, τις δυνατότητες αλλά και τους στόχους που θέτει κάθε μουσειακό ίδρυμα.

3.2.1 Αρχαιολογικό μουσείο Κέρκυρας:

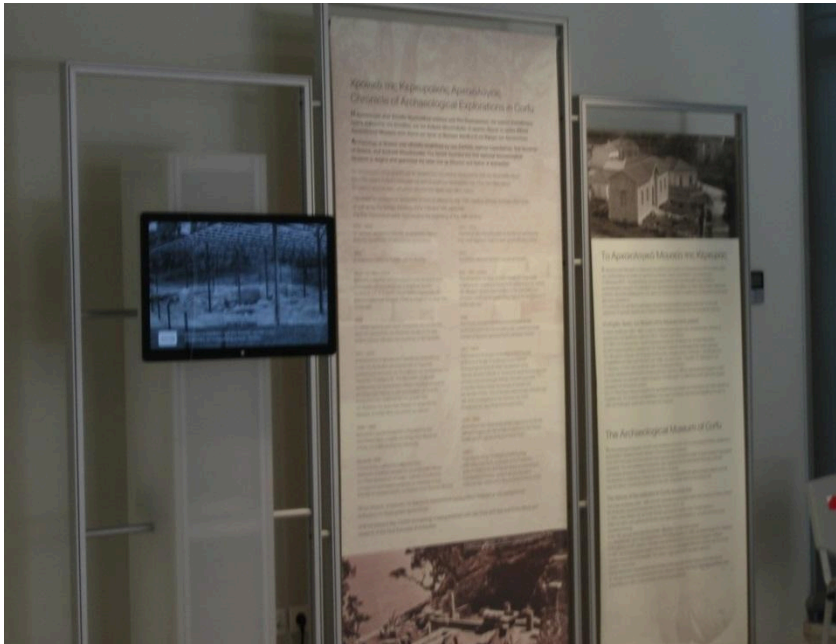

Εικόνα 1. Αρχαιολογικό μουσείο Κέρκυρας

Το διώροφο κτίριο, το οποίο από το 1967 στεγάζει το αρχαιολογικό μουσείο Κέρκυρας, χτίστηκε μεταξύ των ετών 1962-1965 (Σπετσιέρη-Χωρέμη, 1997) στην περιοχή της Γαρίτσας αποκλειστικά για την φύλαξη και την έκθεση του πλούσιου υλικού που ερχόταν στο φως από την αρχαιολογική σκαπάνη. Το μουσείο φιλοξενεί αρχαιότητες από την αρχαία πόλη της Κέρκυρας αλλά και από το υπόλοιπο νησί και παρουσιάζει με συνοχή τα κατάλοιπα της ανθρώπινης παρουσίας και δραστηριότητας από τους προϊστορικούς έως και τους ρωμαϊκούς χρόνους. Κατά το διάστημα 2012-2016 πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες εργασίες ανακαίνισης του κτηριακού συγκροτήματος καθώς και εκσυγχρονισμός της έκθεσής του

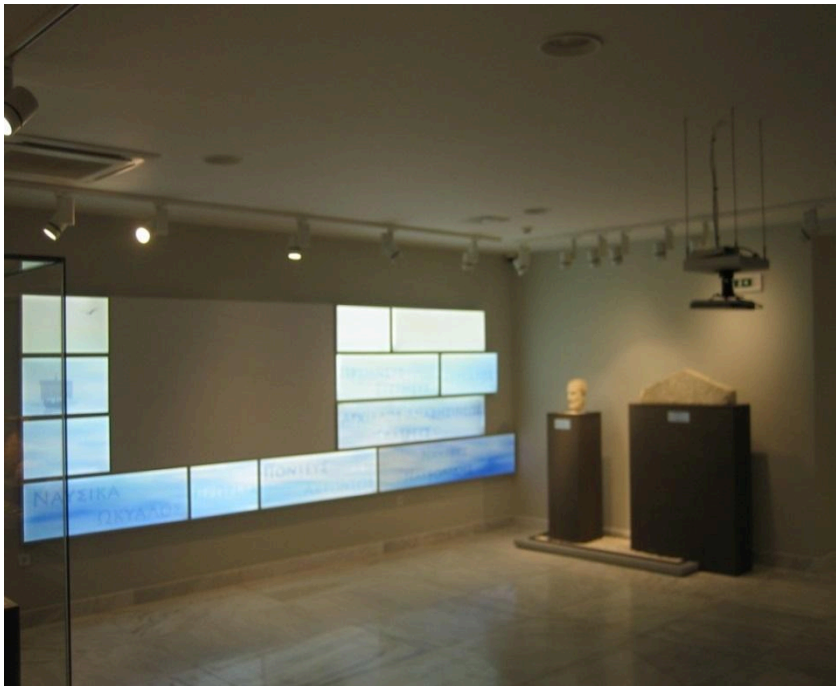
(odysseus.culture.gr). Το αρχαιολογικό μουσείο αποτελεί ένα από τα δημοφιλέστερα μουσεία του νησιού και προσελκύει ετησίως έναν μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

Η πρόσβαση στον χώρο του μουσείου πραγματοποιείται εύκολα ακόμα και από άτομα με κινητικά προβλήματα καθώς υπάρχουν διαμορφωμένες ράμπες για αναπηρικά αμαξίδια ενώ στο εσωτερικό του διατίθεται ανελκυστήρας για την επίσκεψη στον όροφο. Στην κεντρική αίθουσα του ισογείου τον επισκέπτη υποδέχονται πληροφοριακές πινακίδες που αφηγούνται το χρονικό της κερκυραϊκής αρχαιολογίας και την ιστορία κατασκευής του μουσείου, τις οποίες συνοδεύει οθόνη που παρουσιάζει φωτογραφικό υλικό προς ενίσχυση του κειμένου.

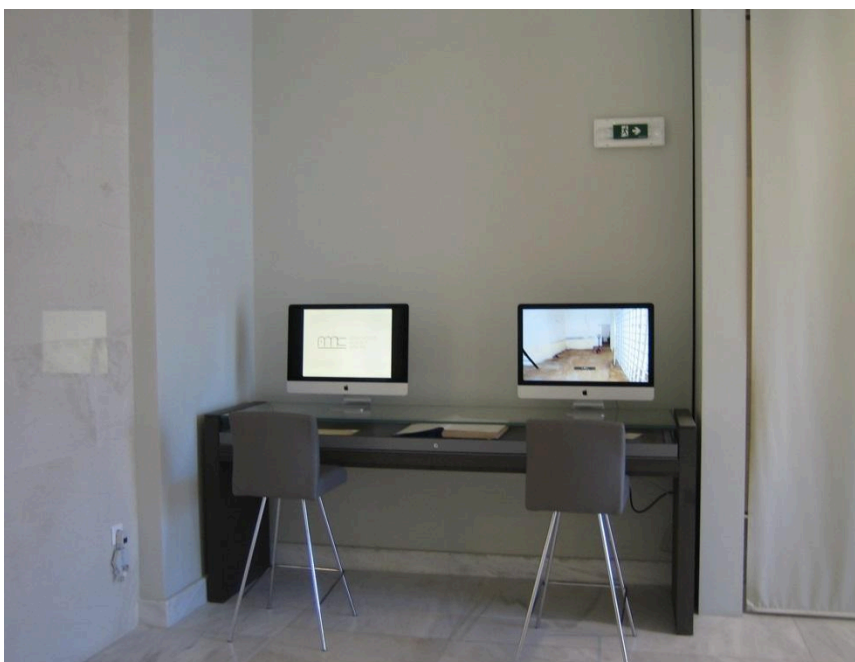
Εικόνα 2. Κεντρική αίθουσα ισογείου, πληροφοριακές πινακίδες και οθόνη προβολής φωτογραφιών

Προχωρώντας στον χώρο το βλέμμα αιχμαλωτίζεται από προσαρτημένο στον τοίχο πλαίσιο, διηρημένο σε μικρότερα φωτιζόμενα τμήματα, τα οποία περιλαμβάνουν φράσεις και εικόνες αναφερόμενες στην ίδρυση της αρχαίας πόλης της Κέρκυρας. Από την οροφή κρέμεται βιντεοπροβολέας (προτζέκτορας), ο οποίος προβάλλει διαφάνειες στο κέντρο του εν λόγω πλαισίου, η διαμόρφωση του οποίου σχεδιάστηκε ώστε να εξυπηρετεί αυτόν ακριβώς τον σκοπό.

Εικόνα 3. Κεντρική αίθουσα ισογείου, βιντεοπροβολέας και οθόνη προβολής

Όλες οι αίθουσες του μουσείου, πέραν των πληροφοριακών πινακίδων που ενημερώνουν τον επισκέπτη για την θεματική ενότητα και την χρονική περίοδο στην οποία πρόκειται να περιηγηθεί, διαθέτουν οθόνες προβολής υλικού για τον εμπλουτισμό γνώσεων και την ενίσχυση της μουσειακής εμπειρίας. Στον προθάλαμο του ορόφου εκτίθενται ορισμένα αντίγραφα ευρημάτων, τα οποία μπορεί ελεύθερα ο επισκέπτης να αγγίξει και να περιεργαστεί ενώ σε κάποια εκθέματα οι επεξηγηματικές λεζάντες διατίθενται και σε γραφή Braille. Στον ίδιο χώρο υπάρχουν οθόνες υπολογιστή που παρουσιάζουν φωτογραφικό υλικό από την μεταφορά των ευρημάτων στο εργαστήριο συντήρησης και στις αποθήκες του μουσείου.

Επιπλέον, σε μια εκ των αιθουσών του ορόφου, συγκεκριμένα σε αυτή που αναφέρεται στα ταφικά έθιμα της αρχαιότητας, παρουσιάζονται σε τέσσερις διαδοχικούς πίνακες σκηνές προερχόμενες από αγγεία που απεικονίζουν την τελετή ταφής των αρχαίων Ελλήνων και συνοδεύονται από σχετικούς στίχους της Ιλιάδας του Ομήρου όπου περιγράφεται η διαδικασία αυτή.

Σε όλες τις αίθουσες του μουσείου υπάρχουν κάμερες ασφαλείας, σύστημα ανίχνευσης κίνησης και πραγματοποιείται έλεγχος των τιμών θερμοκρασίας και υγρασίας. Ολόκληρο το κτίριο είναι εξοπλισμένο με συστήματα ανίχνευσης καπνού και πυρόσβεσης.

Για το συγκεκριμένο μουσείο μπορεί κανείς να αναζητήσει διαδικτυακά πληροφορίες στον επίσημο ιστότοπο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, στον κόμβο Οδυσσέας (odysseus.culture.gr). Η ιστοσελίδα διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά και περιλαμβάνει περιγραφή του ιδρύματος, πληροφορίες για τις τιμές των εισιτηρίων, το ωράριο λειτουργίας του, τις παροχές σε άτομα με αναπηρίες καθώς και τον τρόπο πρόσβασης στο μουσείο. Τέλος παρατίθενται συνολικά 7 φωτογραφίες από τον εξωτερικό χώρο του μουσείου, επιλεκτικά από τις εκθεσιακές του ενότητες καθώς και διάγραμμα των εσωτερικών του χώρων.

3.2.2 Μουσείο Παλαιόπολης:

Εικόνα 5. Μουσείο Παλαιόπολης

Το μουσείο στεγάζεται στην έπαυλη που ανεγέρθη το 1828 ως εξοχική κατοικία του ζεύγους Adam στο αγροκτήπιο του Αγ. Παντελεήμονα στην Παλαιόπολη. Το κτήριο αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα νεοκλασικής αρχιτεκτονικής, κυρίαρχης τάσης που επικρατούσε στην Ευρώπη και κυρίως στη Βρετανία στις αρχές του 19^{ου} αιώνα ενώ στην εσωτερική διακόσμηση κυριαρχεί ο ρυθμός της Αντιβασιλείας που χαρακτηρίζεται από απλούστευση των όγκων και των γραμμών (Κάντα- Κίτσου, 2010). Ο επισκέπτης φθάνει στο μουσείο διασχίζοντας ένα μικρό κομμάτι του τεράστιου κτήματος Mon Repos, ακολουθώντας μια αρκετά ομαλή διαδρομή. Στην είσοδό του έχει ληφθεί μέριμνα για άτομα με κινητικές δυσκολίες με την ύπαρξη κεκλιμένου επιπέδου πρόσβασης όπως και στον εσωτερικό χώρο με την τοποθέτηση ανελκυστήρα για την επίσκεψη στις αίθουσες του πρώτου και δευτέρου ορόφου.

Στον προθάλαμο του μουσείου, σε κεντρικό σημείο, υπάρχει τοποθετημένη πινακίδα με πληροφοριακό υλικό και αναλυτικά σχέδια των κατόψεων των ορόφων, με αριθμημένες τις αίθουσες βοηθώντας μ' αυτόν τον τρόπο τον επισκέπτη να προσανατολιστεί εύκολα και να οργανώσει την πορεία της επίσκεψής του. Στην δεύτερη (όπως αριθμείται) αίθουσα όπου εκτίθεται φωτογραφικό υλικό της δεκαετίας του 1850, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα μέσω μιας οθόνης αφής να εξερευνήσει πλούσιο φωτογραφικό αρχείο περιόδου Αγγλοκρατίας από την πόλη και τα προάστια της Κέρκυρας που περιλαμβάνει φωτογραφίες μνημείων, δημόσιων κτιρίων, δρόμων, κατοικιών αλλά και πορτρέτα του ντόπιου πληθυσμού.

Εικόνα 6. Οθόνη αφής με φωτογραφικό αρχείο

Πέρα από τα πλούσια κι επιβλητικά αντικείμενα κι έπιπλα εποχής καθώς και τα σημαντικά ευρήματα των ανασκαφών που έλαβαν χώρα στην περιοχή της Παλαιόπολης και εκτίθενται στον πρώτο όροφο του μουσείου, ο επισκέπτης εντυπωσιάζεται από το πρόπλασμα της σύγχρονης πόλης της Κέρκυρας καθώς παρουσιάζεται μια ολοκληρωμένη τοπογραφική εικόνα της πόλης και των βασικότερων μνημείων της, τα οποία με το πάτημα του αντίστοιχου κουμπιού εμφανίζονται στην μακέτα φωτισμένα. Πλησίον του προπλάσματος βρίσκεται οθόνη αφής, στην οποία ο επισκέπτης πατώντας πάνω στον χάρτη του νησιού και εστιάζοντας στην περιοχή του Κανονιού μπορεί να αναζητήσει πληροφορίες και να δει φωτογραφίες από τις αντίστοιχες αρχαιολογικές θέσεις που έχουν καταγραφεί στην περιοχή αυτή. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά.

Εικόνα 7. Πρόπλασμα πόλης Κέρκυρας και οθόνη αφής

Εικόνα 8. Πρόπλασμα πόλης Κέρκυρας

Στον όροφο υπάρχει, επίσης, αίθουσα με βιντεοπροβολέα για την παρουσίαση επιπλέον πληροφοριακού υλικού σχετικό με τον χώρο και τα εκθέματα προς ενίσχυση της μουσειακής εμπειρίας των επισκεπτών.

Σε όλους τους χώρους του μουσείου υπάρχουν κάμερες ασφαλείας καθώς και συστήματα πυρανίχνευσης και πυρασφάλειας. Τα συστήματα φωτισμού αναδεικνύουν τα εκθέματα και έχουν προσαρμοστεί στις ανάγκες των ευπαθέστερων από αυτά όπως π.χ. την συλλογή των φωτογραφιών.

Διαδικτυακά πληροφορίες για το συγκεκριμένο ίδρυμα μπορεί κανείς να βρει στον ιστότοπο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, στον κόμβο Οδυσσέας (odysseus.culture.gr). Στην ιστοσελίδα αυτή, η οποία διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά, παρατίθεται συνοπτική περιγραφή του μουσείου και της μόνιμης έκθεσής του και παρέχονται πληροφορίες σχετικά με την έκδοση των εισιτηρίων, τις ώρες λειτουργίας, τις παροχές για ΑΜΕΑ και την πρόσβαση στο μουσείο. Επιπλέον παρατίθενται 6 φωτογραφίες της εξωτερικής άποψης του μουσείου, επιλεκτικά ορισμένων αιθουσών καθώς και διάγραμμα των εσωτερικών χώρων.

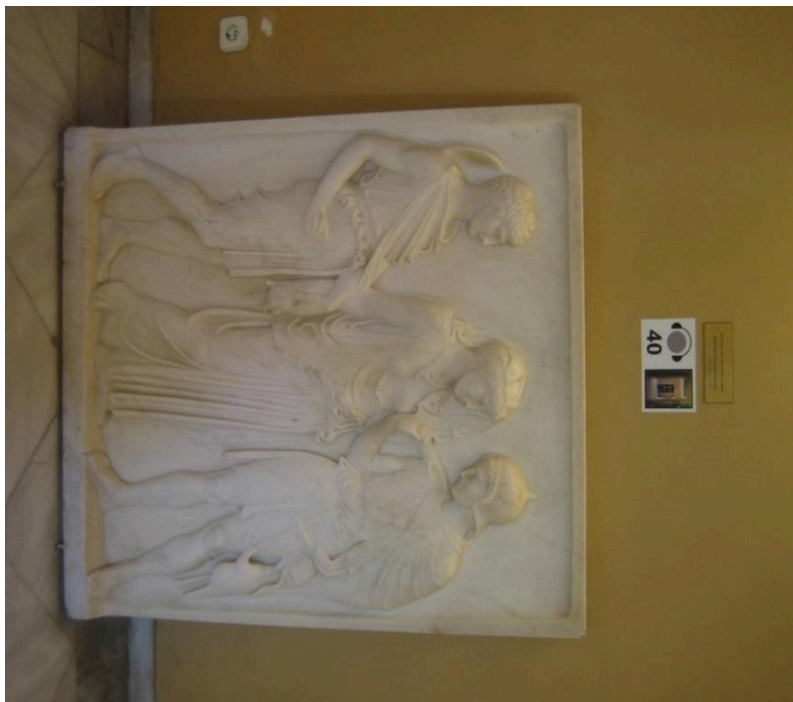
3.2.3 Αχίλλειο:

Εικόνα 9. Αχίλλειο

Αποτελεί το γνωστότερο, ίσως, μνημείο της Κέρκυρας κι ένα από τα σημαντικότερα αρχιτεκτονήματα του νησιού. Πρόκειται για το ανάκτορο που έχτισε η αυτοκράτειρα της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας Ελισάβετ στην περιοχή του Γαστουρίου στα τέλη του 19ου αιώνα. Η αρχιτεκτονική μελέτη του πραγματοποιήθηκε από τους Ιταλούς αρχιτέκτονες Raffaele Caritto και Antonio Landy και ακολουθεί τον νεοκλασικό ρυθμό. Κύριο χαρακτηριστικό του ανακτόρου είναι το πλήθος των αγαλμάτων που απεικονίζουν μορφές της Ελληνικής μυθολογίας και κοσμούν τον περιβάλλοντα χώρο και το εσωτερικό του. Από την βίλλα Borghese προέρχονται τα αγάλματα που κοσμούν το περιστύλιο στο επίπεδο του πρώτου ορόφου (Απόλλωνος, τρεις Χάριτες, εννέα Μούσες) ενώ τους εσωτερικούς χώρους κοσμούν περίφημες τοιχογραφίες, έργα διάσημων καλλιτεχνών της εποχής (odysseus.culture.gr). Στον κήπο του ανακτόρου δεσπόζουν τα δύο αγάλματα του Αχιλλέα, ήρωα ιδιαιτέρως αγαπητού των ιδιοκτητών του συγκροτήματος, από τον οποίο άλλωστε πήρε και το όνομά του.

Η μεγαλοπρέπεια του μνημείου εντυπωσιάζει τον επισκέπτη, ο οποίος έχει τη δυνατότητα ατομικής παροχής πληροφοριών για τον χώρο και τα εκθέματα μέσω συσκευών αυτόματης ξενάγησης που διατίθενται σε 10 γλώσσες. Σε μια πληθώρα εκθεμάτων υπάρχει η αντίστοιχη αριθμημένη ένδειξη που υποδεικνύει ότι για το αντικείμενο αυτό δίνεται λεπτομερής περιγραφή στον ακουστικό οδηγό.

Εικόνα 10. Ανάγλυφο με θέμα : «Ερμής, Ευρυδίκη, Ορφέας »

Επιπλέον, σε αίθουσα του ορόφου του μουσείου ο επισκέπτης μπορεί να παρακολουθήσει σε οθόνη φωτογραφίες που σχετίζονται με το μνημείο και τον περιβάλλοντα χώρο.

Εικόνα 11. Οθόνη τοίχου που προβάλλει φωτογραφίες του μνημείου

Σε όλες τις αίθουσες του μουσείου υπάρχουν κάμερες ασφαλείας, συστήματα πυρανίχνευσης, κατάσβεσης καθώς και κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV). Για την διευκόλυνση της μετακίνησης των επισκεπτών στον εσωτερικό χώρο του μουσείου έχει τοποθετηθεί ανελκυστήρας.

Για την προβολή του μνημείου και την ενημέρωση του κοινού διατίθεται ιστοσελίδα του ίδιου του Αχιλλείου (achillion-corfu.gr) αλλά και του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (odysseus.culture.gr). Η πρώτη διατίθεται σε δύο γλώσσες (ελληνικά – αγγλικά), παρέχει γενικές πληροφορίες για την θέση του μουσείου και την ιστορία του καθώς και συνοπτική περιγραφή του εξωτερικού και εσωτερικού του χώρου. Υπάρχει, επίσης, η δυνατότητα εικονικής περιήγησης στον χώρο όπως και η κράτηση εισιτηρίων. Στην ιστοσελίδα αυτή αναρτώνται νέα και ανακοινώσεις που σχετίζονται με το μουσείο, υπάρχουν τα στοιχεία επικοινωνίας αλλά και διάφοροι σύνδεσμοι, οι οποίοι μπορεί να ενδιαφέρουν τους χρήστες. Η ιστοσελίδα του ΥΠΠΟΑ διατίθεται κι αυτή σε δύο γλώσσες και περιλαμβάνει περιγραφή του μνημείου, διοικητικές πληροφορίες και μια μεγάλη συλλογή φωτογραφιών του εσωτερικού και εξωτερικού του χώρου.

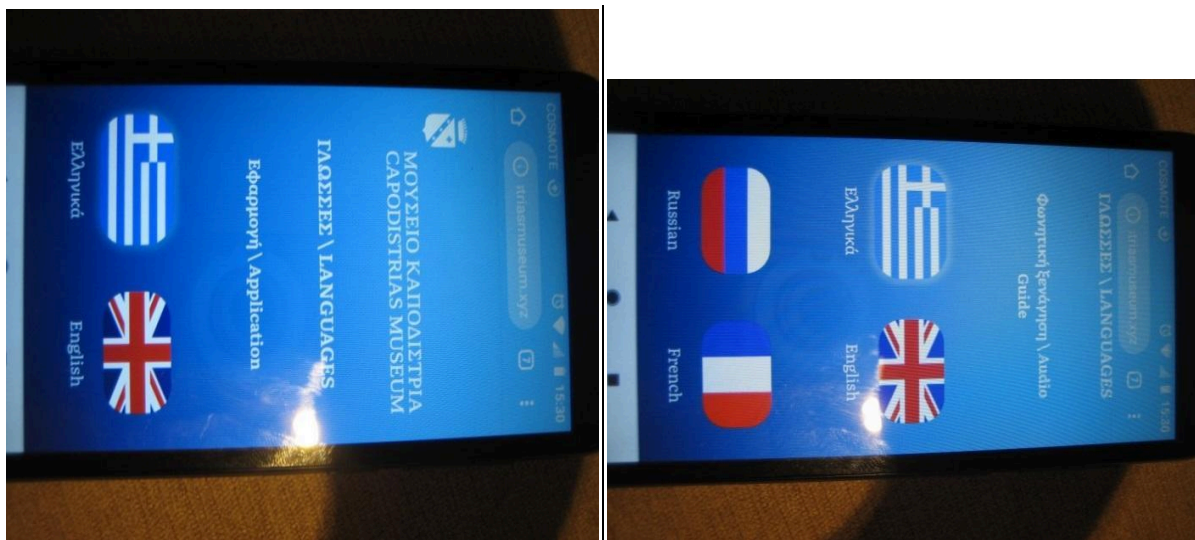
3.2.4 Μουσείο Καποδίστρια:

Εικόνες 12- 13. Μουσείο Καποδίστρια

Στεγάζεται στην αγροτική κατοικία στο κτήμα Κουκουρίτσα στη Μέση Κέρκυρα, που ανήκε στην οικογένεια Καποδίστρια. Η κατοικία αυτή, που αποτελεί χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό δείγμα κερκυραϊκής εξοχικής αγροικίας, κτίστηκε τον 18ο αιώνα ενώ πήρε την τελική της μορφή την περίοδο του μεσοπολέμου. Από το 1981 λειτουργεί ως μουσείο και πρόκειται για έναν σύγχρονο και ιδιαιτέρως φροντισμένο χώρο μετά την ανακαίνισή του το 2012. Αξίζει να σημειωθεί ότι αποτελεί το μοναδικό μουσείο στην Ελλάδα που είναι αφιερωμένο αποκλειστικά στη ζωή και το έργο του Ιωάννη Καποδίστρια (capodistriasmuseum.com).

Ακολουθώντας μια σύντομη διαδρομή στον καταπράσινο χώρο του κτήματος ο επισκέπτης φτάνει στη είσοδο του μουσείου μέσω ενός κεκλιμένου επιπέδου πρόσβασης προς διευκόλυνση των ατόμων με κινητικές δυσκολίες. Εντός του μουσείου υπάρχει η δυνατότητα μέσω σύνδεσης με Wifi για εγκατάσταση εφαρμογής στο κινητό τηλέφωνο ή την ταμπλέτα του επισκέπτη προκειμένου να πραγματοποιηθεί ατομική ξενάγηση στην έκθεση. Η εφαρμογή αυτή διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά ενώ η φωνητική ξενάγηση σε τέσσερις, ελληνικά, αγγλικά, ρώσικα και γαλλικά. Η πλοήγηση στην εφαρμογή είναι αρκετά εύκολη ακόμα και για ένα παιδί, περιλαμβάνει σαφείς οδηγίες για την χρήση της και επιτρέπει στον χρήστη να επιλέξει ο ίδιος το εύρος και το είδος των πληροφοριών που θέλει να λάβει καθώς και την διαδρομή που θα ακολουθήσει. Η έκθεση οργανώνεται χρονολογικά και κάθε αίθουσα του μουσείου αποτελεί μια διαφορετική ενότητα. Επιλέγοντας από το μενού της εφαρμογής την αίθουσα στην οποία εισέρχεται ο επισκέπτης, εμφανίζεται στη οθόνη του τηλεφώνου ή της ταμπλέτας του αρίθμηση, η οποία αντιστοιχεί σε εκθέματα στον χώρο αυτό με ανάλογη αριθμημένη ένδειξη. Ο χρήστης μπορεί να επιλέξει οποιοδήποτε αριθμό επιθυμεί προκειμένου να ακούσει την περιγραφή του αντίστοιχου αντικειμένου και να λάβει περαιτέρω πληροφορίες γι' αυτό. Επιπλέον παρέχονται γενικότερες πληροφορίες για την ενότητα που αντιπροσωπεύει η κάθε αίθουσα.

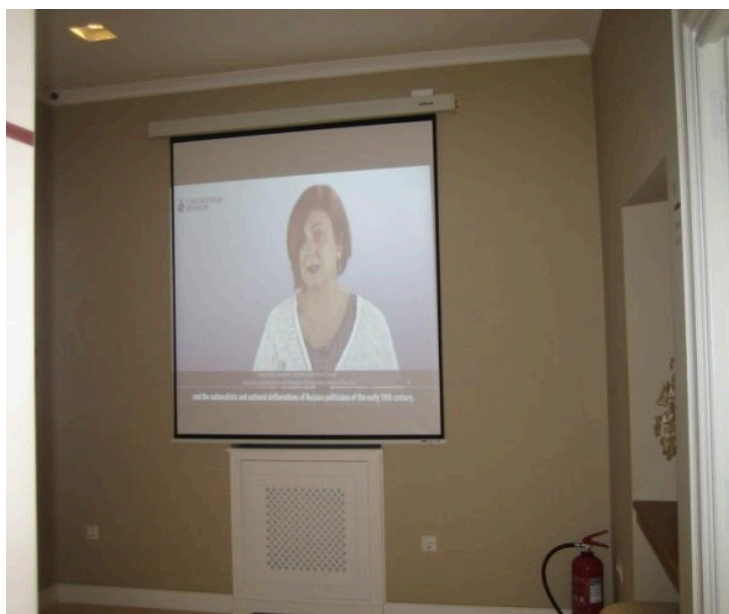

Εικόνες 14 -15. Ακουστική ξενάγηση, εφαρμογή για κινητά και ταμπλέτες

Εικόνες 16-17. Παράδειγμα χρήσης της εφαρμογής για ακουστική ξενάγηση: επιλέγοντας από το μενού «ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΡΕΙΑ» δίνονται πληροφορίες για τις πόλεις που επισημαίνονται στον χάρτη και σχετίζονται με τη ζωή του Ιωαν. Καποδίστρια

Η μουσειακή εμπειρία ενισχύεται με την προβολή ταινίας σε μεγάλη οθόνη προβολής τοίχου, σε αίθουσα διαμορφωμένη αποκλειστικά γι' αυτό τον σκοπό, όπου μελετητές της ζωής και του έργου του Ι. Καποδίστρια εκφράζουν τις σκέψεις τους για τον πρώτο Κυβερνήτη της Ελλάδας.

Εικόνα 18. Οθόνη προβολής τοίχου προς ενίσχυση του θέματος της έκθεσης

Το μουσείο διαθέτει σε όλες τις αίθουσες κάμερες παρακολούθησης και σύστημα πυρανίχνευσης.

Ιδιαίτερως δυναμική μπορεί να χαρακτηριστεί η παρουσία του στο διαδίκτυο. Η ιστοσελίδα του kapodistriasmuseum.com προβάλλεται σε τρεις γλώσσες, ελληνικά, αγγλικά και ρώσικα και δίνει την δυνατότητα στον χρήστη γνωριμίας με το ίδρυμα μέσα από διάφορες ενότητες που παρέχουν πληροφορίες για την οργάνωση της επίσκεψης στον χώρο, σύντομο βιογραφικό σημείωμα για τον Ιωάννη Καποδίστρια και το οικογενειακό του περιβάλλον, περιγραφή της έκθεσης, των συλλογών και γενικότερα του μουσείου, πληροφορίες για τα εκπαιδευτικά του προγράμματα, πρόσβαση στο ψηφιακό αρχείο του Ιωάννη Καποδίστρια καθώς και στοιχεία επικοινωνίας. Επιπλέον στην ιστοσελίδα του μουσείου δίνονται πληροφορίες για τον σύλλογο Φίλων του μουσείου Καποδίστρια, αναφέρονται οι υποστηρικτές του ιδρύματος, δημοσιεύονται τα νέα που αφορούν το μουσείο ενώ διατίθεται κι ένα σύντομο αφιέρωμα στο νησί της Κέρκυρας. Το μουσείο ενεργοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram), με τα οποία μπορεί να συνδεθεί ο χρήστης μέσω της ιστοσελίδας του μουσείου ενώ παράλληλα δίνεται η δυνατότητα εισόδου στην εφαρμογή YouTube όπου μπορεί κανείς να παρακολουθήσει αποσπάσματα από εκδηλώσεις στον εξωτερικό χώρο του μουσείου και αφιερώματα τόσο στο μουσείο όσο και στο κεντρικό πρόσωπο της έκθεσης, τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Μια σημαντική δράση του μουσείου είναι η ψηφιοποίηση τεκμηρίων που σχετίζονται με τη ζωή και το έργο του Ιωάννη Καποδίστρια και η δημιουργία ενός ψηφιακού αρχείου εύκολα προσβάσιμου, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, από κάθε ενδιαφερόμενο. Το ψηφιακό αρχείο, που εμπλουτίζεται συνεχώς, περιλαμβάνει αρχειακό υλικό από τις συλλογές μεγάλων Ευρωπαϊκών αρχείων, πρωτότυπα έγγραφα από το αδημοσίευτο προσωπικό αρχείο του Ιωάννη Καποδίστρια που βρίσκεται στα Γ.Α.Κ. Κερκύρας, ψηφιοποιημένη την εννιάτομη έκδοση με καποδιστριακά έγγραφα που είχε επιμεληθεί ο Κ. Δαφνής (1976-1985), τη «Βιβλιοθήκη Καποδίστρια», η οποία ανασυγκροτήθηκε με βάση τον χειρόγραφο κατάλογο των υπαρχόντων του Κυβερνήτη που συνέταξε ο Βιάρος Καποδίστριας, επιστημονική βιβλιογραφία για τον Ι. Καποδίστρια από την περίοδο 1831-1996, υλικά τεκμήρια που σχετίζονται με την εποχή, τη ζωή και το έργο του Ι. Καποδίστρια: έργα τέχνης, προσωπικά αντικείμενα του Καποδίστρια και της οικογένειάς του, κειμήλια της εποχής, νομίσματα, κτήρια της καποδιστριακής περιόδου, δημόσια γλυπτική μεταγενέστερων περιόδων αφιερωμένη στον Κυβερνήτη καθώς και οπτικοακουστικά τεκμήρια με θέμα τη ζωή και το έργο του Ι. Καποδίστρια. Παράλληλα σκιαγραφείται εν συντομία η προσωπικότητα του Καποδίστρια και παρουσιάζονται οι χρονολογίες σταθμοί της ζωής του. Η ενότητα του ψηφιακού αρχείου παρουσιάζει ακόμα και εκπαιδευτικές προτάσεις για τα μαθήματα Ευρωπαϊκής Ιστορίας και Γεωγραφίας μέσα από την οργάνωση μιας «κινητής έκθεσης» για την Ευρώπη της εποχής του Καποδίστρια, από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα μέχρι περίπου το 1831. (kapodistrias.digitalarchive.gr).

3.2.5 Παράρτημα Εθνικής Πινακοθήκης στην Κέρκυρα:

Εικόνα 19. Παράρτημα Εθνικής Πινακοθήκης στην Κέρκυρα

Στεγάζεται σε δύο ανακαινισμένα ιστορικά κτίρια, το Καστελινό και το Καστελέτο στην περιοχή της Κάτω Κορακιάνας. Εγκαινιάστηκε το 1993 και λειτουργεί σ' αυτό μόνιμη έκθεση με έργα, ως επί το πλείστον, ζωγραφικής χρονολογούμενα από τα πρώτα μεταβυζαντινά χρόνια έως τα τέλη του 20^{ου} αιώνα, αλλά και γλυπτικής καθώς και ορισμένες συνθέσεις.

Η έκθεση εκτείνεται σε τρεις αίθουσες (ισόγειο και δύο όροφοι) και σε κάθε μια από αυτές διαπιστώνεται η ύπαρξη συστημάτων για τον έλεγχο των περιβαλλοντικών συνθηκών (μέτρηση υγρασίας, θερμοκρασίας κτλ). Διατίθενται για το κοινό ακουστικοί οδηγοί για την πραγματοποίηση ατομικής ξενάγησης και υπάρχει η δυνατότητα χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών της Πινακοθήκης, διαθέσιμων στους επισκέπτες για την παροχή πληροφοριών σχετικών με την έκθεση και επιπλέον υλικού.

Εικόνα 20. Συσκευή ελέγχου περιβαλλοντικών συνθηκών δίπλα από το έργο «Χωρίς τίτλο» του Β. Σκυλάκου

Η μετακίνηση στους ορόφους πραγματοποιείται με ανελκυστήρα για την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού ενώ δεν λείπουν οι κάμερες ασφαλείας καθώς και σύστημα πυρόσβεσης.

Το παράρτημα της Εθνικής Πινακοθήκης στην Κέρκυρα διατηρεί την ιστοσελίδα corfu.nationalgallery.gr, η οποία διατίθεται σε τρεις γλώσσες ελληνικά, αγγλικά και ιταλικά. Στην αρχική σελίδα δίνονται γενικές πληροφορίες για το μουσείο, για την πρόσβαση σε αυτό καθώς και το ωράριο λειτουργίας του. Μέσα από τις άλλες τέσσερις ενότητες που διαμορφώνονται στην σελίδα, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει την μόνιμη συλλογή του μουσείου, η οποία κατηγοριοποιείται χρονολογικά ενώ υπάρχει και ξεχωριστή ενότητα για τα έργα που αναπαριστούν τοπία του νησιού ή έχουν σημείο αναφοράς την Κέρκυρα. Επιπλέον διατίθενται διάφορες δραστηριότητες όπως παζλ, κουίζ και κυνήγι θησαυρού για μικρούς και μεγάλους. Μια ενδιαφέρουσα δυνατότητα που προσφέρεται στους επισκέπτες της σελίδας είναι η δημιουργία αναμνηστικής κάρτας, εμπνευσμένης από τα έργα τέχνης με θέμα την Κέρκυρα που φιλοξενεί το μουσείο και αποστολή της μέσω e-mail σε οποιονδήποτε αυτοί επιθυμούν. Τέλος οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να ενημερωθούν για

τα αξιοθέατα του νησιού και να ανακαλύψουν διαδρομές προκειμένου να το εξερευνήσουν απ' άκρη σ' άκρη. Το μουσείο έχει ενεργή παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter) και η ιστοσελίδα του συνδέεται με μια πληθώρα άλλων εφαρμογών. Πληροφορίες για το παράρτημα της Εθνικής Πινακοθήκης στην Κέρκυρα, τις ίδιες με αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω, μπορεί να αντλήσει κανείς και από την επίσημη ιστοσελίδα της Εθνικής Πινακοθήκης- Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου(nationalgallery.gr).

3.2.6 Μουσείο Ασιατικής Τέχνης:

Εικόνα 21. Μουσείο Ασιατικής Τέχνης

Το μοναδικό αυτό μουσείο της Ελλάδας, που φιλοξενεί αντικείμενα αποκλειστικά από την Άπω Ανατολή και την Ινδία, στεγάζεται στο Ανάκτορο των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου στην Παλιά Πόλη της Κέρκυρας. Το συγκεκριμένο κτίριο κτίστηκε ανάμεσα στο 1818 με 1823 επί Sir Thomas Maitland, πρώτου Αρμοστή των Ιονίων Νήσων, κατά την περίοδο που το νησί τελούσε υπό βρετανική κατοχή (1814-1864). Ο Maitland διετέλεσε Μέγας Μάγιστρος του Τάγματος των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου, από το οποίο πήρε το όνομά του το Ανάκτορο. Το 1864, μετά την Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα, το Ανάκτορο πέρασε στην ιδιοκτησία του ελληνικού κράτους και το 1928 ιδρύθηκε στον χώρο αυτό το Μουσείο Σινοϊαπωνικής Τέχνης (odysseus.culture.gr), με αφορμή τη δωρεά της σινοϊαπωνικής συλλογής του Γρηγορίου Μάνου. Το 1973 μετονομάστηκε σε Μουσείο Ασιατικής Τέχνης μετά τον εμπλουτισμό της συλλογής με έργα από την Ινδία, το Πακιστάν, το Θιβέτ, το Σιάμ και την Νοτιοανατολική Ασία (matk.gr). Σήμερα το μουσείο Ασιατικής Τέχνης χαίρει διεθνούς αναγνωρισιμότητας και αποτελεί πόλο έλξης επισκεπτών απ' όλο τον κόσμο.

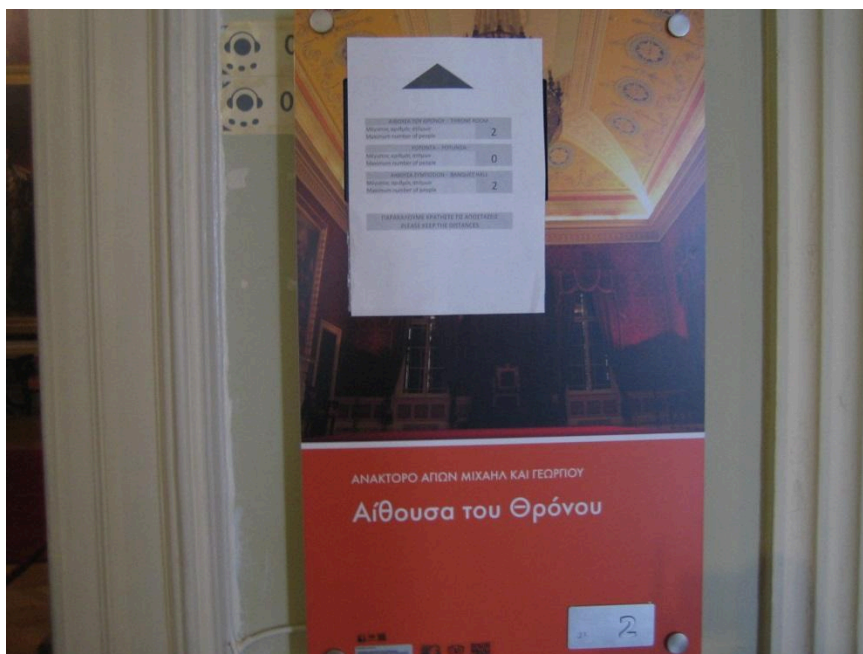
Η συλλογή του μουσείου εκτείνεται στο ισόγειο και στους δύο ορόφους. Ο επισκέπτης εισερχόμενος στον χώρο μεταφέρεται στην περίοδο της Αγγλοκρατίας, πληροφορείται την

ιστορία της ίδρυσης του ανακτόρου και σε οθόνη στην ίδια αίθουσα μπορεί να παρακολουθήσει μια σύγχρονη τελετή Τάγματος. Στους ορόφους, οι οποίοι είναι αφιερωμένοι αποκλειστικά στην ασιατική τέχνη, στην είσοδο κάθε αίθουσας, μια μικρή οθόνη υποδέχεται τον επισκέπτη παρέχοντάς του πληροφορίες για την θεματική ενότητα, που παρουσιάζεται στην αίθουσα αυτή, εμπλουτισμένες με φωτογραφίες των χαρακτηριστικότερων εκθεμάτων της συλλογής. Στην τελευταία αίθουσα που συναντά κατά την ενδεδειγμένη πορεία περιήγησής του, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα παρακολούθησης ντοκιμαντέρ σχετικού με το θέμα που αναλύεται στην εν λόγω αίθουσα, την τέχνη, δηλαδή, των υφαντών των Περσών νομάδων. Οθόνες και βιντεοπροβολείς (προτζέκτορες) εντοπίζονται σε αρκετούς χώρους του μουσείου, όμως την παρούσα χρονική περίοδο δεν λειτουργούν.

Εικόνα 22. Οθόνη βιντεοπροβολής σε αίθουσα του μουσείου

Το ίδιο συμβαίνει με τους υπολογιστές που υπό κανονικές συνθήκες τίθενται στην διάθεση των επισκεπτών για προβολή φωτογραφιών και αναζήτηση περαιτέρω πληροφοριακού υλικού και τους ακουστικούς ξεναγούς καθώς σε εισόδους αιθουσών και σε ορισμένα εκθέματα υπάρχει η ένδειξη ακουστικής ξενάγησης.

Εικόνα 23. Είσοδος της Αίθουσας του Θρόνου με ένδειξη ακουστικής ξενάγησης

Όλοι οι χώροι του μουσείου καλύπτονται από συστήματα ασφαλείας και ελέγχου πρόσβασης και υπάρχει επιτήρηση τόσο στο εσωτερικό του όσο και εξωτερικά από κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης. Παράλληλα διαθέτει σύστημα πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης αλλά και σύστημα ενδοεπικοινωνίας προσωπικού. Για την διευκόλυνση της μετακίνησης στους ορόφους υπάρχει ανελκυστήρας, η χρήση του οποίου γίνεται με συνοδεία προσωπικού του μουσείου.

Για διαδικτυακή αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με το μουσείο Ασιατικής Τέχνης μπορεί κανείς να επισκεφθεί την ιστοσελίδα του μουσείου (www.matk.gr), η οποία διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά. Η σελίδα παρέχει πληροφορίες για τις εκθέσεις που φιλοξενεί το μουσείο και τις συλλογές του, παρουσιάζει την ιστορία του Ανακτόρου καθώς και σύντομη περιγραφή του, αναφέρει την ιστορία του μουσείου και την εσωτερική του οργάνωση και τέλος δίνει οδηγίες για την πρόσβαση των επισκεπτών στο χώρο και πληροφορίες για τις ώρες λειτουργίας, την έκδοση εισιτηρίων, τις παροχές σε άτομα με ειδικές ανάγκες και το πωλητήριο. Επιπλέον παρουσιάζονται οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στον χώρο του μουσείου, τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα, οι εκδόσεις καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας με το μουσείο ενώ μέσω της ιστοσελίδας του μουσείου δίνεται και η δυνατότητα απευθείας σύνδεσης στο, ευρέως γνωστό, μέσο κοινωνικής δικτύωσης, Facebook. Μια σημαντική καινοτομία στη διαμόρφωση της ιστοσελίδας του μουσείου αποτελεί η δυνατότητα εικονικής περιήγησης τόσο στον εξωτερικό όσο και στον εσωτερικό του χώρο καθιστώντας το, μ' αυτόν τον τρόπο, απόλυτα προσβάσιμο σε όλους. Πέραν της επίσημης σελίδας του μουσείου, πληροφορίες μπορεί να βρει κανείς γι' αυτό και στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (odysseus.culture.gr). Και αυτή διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά. Περιλαμβάνει περιγραφή του κτιρίου, στο οποίο στεγάζεται το μουσείο, αναφορά στην ιστορία ίδρυσής του αλλά και παρουσίαση της μετατροπής του σε μουσείο ασιατικής τέχνης. Περιγράφει τις συλλογές που φιλοξενεί το μουσείο και παρέχει πληροφορίες για τις ώρες λειτουργίας του, τις τιμές των

εισιτηρίων, τις ημέρες αργίας και ελευθέρας εισόδου, τον τρόπο πρόσβασης στο μουσείο, τις παροχές προς άτομα με ειδικές ανάγκες, τα αντικείμενα που διαθέτει το πωλητήριο και στοιχεία επικοινωνίας με το μουσείο. Τέλος παρατίθενται 6 φωτογραφίες από το εξωτερικό και το εσωτερικό του μουσείου και μια κάτοψή του.

3.2.7 Casa Parlante:

Εικόνα 24. Casa Parlante

Άλλο ένα μοναδικό μουσείο για τα ελληνικά δεδομένα, η δημιουργία του οποίου βασίστηκε σε μια καινοτόμο ιδέα για την προβολή και ανάδειξη της πνευματικής, καλλιτεχνικής και οικονομικής άνθησης του νησιού της Κέρκυρας κατά τον 19^ο αιώνα. Το μουσείο στεγάζεται σε νεοκλασικό κτίριο στην Παλιά Πόλη της Κέρκυρας, αναπαριστά ένα αρχοντικό εκείνης της εποχής και παρουσιάζει την καθημερινότητα μιας μεγαλοαστικής οικογένειας, τις συνήθειές της και, μέσα από αυτές, τις παραδόσεις του νησιού.

Συμμέτοχο στην προσπάθεια απόδοσης του τρόπου ζωής και του κοινωνικού και πολιτιστικού πλαισίου που επικρατούσε στην Κέρκυρα του 19^{ου} αιώνα αποτελεί η πρόοδος της τεχνολογίας αλλά και η συνεχής εξέλιξη των τεχνολογικών εργαλείων. Η επιβλητική ατμόσφαιρα εντός του μουσείου επιτυγχάνεται, πέραν της πιστής διακόσμησης και επίπλωσης εποχής, από τις κινούμενες ανθρώπινες φιγούρες ρομποτικής τεχνολογίας που δεσπόζουν στον χώρο και γύρω από τις οποίες εκτυλίσσεται η ιστορία του Casa Parlante. Επιπλέον η περιήγηση στον χώρο συνοδεύεται από τους ήχους κλασικής μουσικής, την οποία σύμφωνα με το σενάριο, παίζουν τα παιδιά της οικογένειας κάνοντας εξάσκηση για το μάθημα της μουσικής ενώ στον χώρο της κουζίνας ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με μυρωδιές τοπικών κερκυραϊκών εδεσμάτων.

Εικόνες 25-26-27. Απομίμηση των εσωτερικών χώρων ενός αρχοντικού του 19^{ου} αι.

Όσον αφορά στον τομέα ασφάλειας του μουσείου παρατηρείται η ύπαρξη συστήματος παρακολούθησης και συστήματος ανίχνευσης κίνησης. Διαθέτει επίσης σύστημα ανίχνευσης καπνού και πυρόσβεσης.

Για την προβολή του μουσείου διαδικτυακά έχει δημιουργηθεί η ιστοσελίδα casaparlante.gr, η οποία διατίθεται σε έξι γλώσσες (ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά και ρώσικα). Αρχικά παρουσιάζεται το μουσείο, η περιγραφή του οποίου εμπλουτίζεται από φωτογραφικό υλικό τόσο του εξωτερικού του χώρου όσο και του εσωτερικού του. Στη συνέχεια ο χρήστης μέσω της επιλογής « ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ » έχει τη δυνατότητα να λάβει πληροφορίες για το χρονικό πλαίσιο, στο οποίο τοποθετείται η συλλογή του μουσείου και για τα χαρακτηριστικά της περιόδου εκείνης, στην οποία αναφέρεται. Επιπλέον παρουσιάζεται η ιδέα πίσω από την δημιουργία του μουσείου και δίνονται τα στοιχεία επικοινωνίας για κάθε ενδιαφερόμενο καθώς και οι τιμές των εισιτηρίων. Επιπλέον το μουσείο, προκειμένου για την προβολή του, ενεργοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter, Instagram) προσπαθώντας με αυτόν τον τρόπο να προσεγγίσει ένα ευρύτερο κοινό.

3.2.8 Μουσείο Χαρτονομισμάτων:

Εικόνα 28. Μουσείο Χαρτονομισμάτων

Πρόκειται για ένα μοναδικό μουσείο του είδους του στην Ελλάδα. Στεγάζεται στον πρώτο όροφο του διατηρητέου κτιρίου, στο οποίο λειτούργησε το πρώτο κατάστημα της Ιονικής Τράπεζας στην Κέρκυρα, το 1840, στην πλατεία Ηρώων Κυπριακού Αγώνα στην Παλιά Πόλη της Κέρκυρας. Το μουσείο περιλαμβάνει στη συλλογή του τα χαρτονομίσματα (τραπεζογραμμάτια, κερματικά γραμμάτια) που κυκλοφόρησαν από τις απαρχές της ιστορίας του Ελληνικού κράτους, καλύπτοντας μια πορεία 180 ετών σχεδόν, έως τις αρχές του 2002 οπότε αποσύρθηκε οριστικά η δραχμή και αντικαταστάθηκε από το νέο ευρωπαϊκό νόμισμα, το ευρώ. Παράλληλα περιλαμβάνει προσχέδια, μήτρες εκτυπώσεως χαρτονομισμάτων, αρχειακό υλικό (έγγραφα, επιταγές, σφραγίδες, φωτογραφίες κτλ.) που σχετίζεται με την ιστορία της Ιονικής Τράπεζας και παρουσιάζει με μορφή χρονολογίου τις σημαντικότερες στιγμές της ελληνικής ιστορίας, που συνδέονται με τη νομισματική κυκλοφορία (alphanopolitismos.gr).

Η έκθεση φιλοξενείται σε τέσσερις αίθουσες με πλούσιο υλικό σχετικά με το θέμα που πραγματεύεται χωρίς τη συνδρομή τεχνολογικών εργαλείων. Η χρήση της τεχνολογίας περιορίζεται στον τομέα της ασφάλειας του μουσείου καθώς υπάρχουν κάμερες ασφαλείας, σύστημα ανίχνευσης κίνησης αλλά και σύστημα πυρασφάλειας.

Το μουσείο προβάλλεται στο διαδίκτυο μέσω της σελίδας της Alpha Bank (www.alphanopolitismos.gr/gr/05-Banknote-Museum), η οποία εξαγόρασε την Ιονική Τράπεζα το 1999 και προχώρησε σε ανακαίνιση του κτιρίου της (Τσαγκάρη, 2016). Στην ιστοσελίδα της Alpha Bank, η οποία διατίθεται σε δύο γλώσσες (ελληνικά και αγγλικά), περιλαμβάνεται ενότητα που αφορά στο Μουσείο Χαρτονομισμάτων Ιονικής Τραπεζής Κέρκυρας και

παρέχονται συνοπτικά πληροφορίες για την έκθεση και τις δράσεις που αυτό αναλαμβάνει. Προσπάθεια προβολής του γίνεται, επίσης, μέσω ιστοχώρων κοινωνικής δικτύωσης όπως Facebook και Twitter.

3.2.9 Μουσείο Σολωμού:

Εικόνες 29-30. Μουσείο Σολωμού

Στεγάζεται στο οίκημα που εγκαταστάθηκε ο Διονύσιος Σολωμός τον Αύγουστο του 1832 και το οποίο ανήκε στον ιταλό λόγιο Φλαμίνιο Λόλλι, στην περιοχή Μουράγια στο ιστορικό κέντρο της πόλης της Κέρκυρας. Στο σπίτι αυτό ο ποιητής έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του, συνέθεσε τα ωριμότερα έργα του και πέθανε στις 9 Φεβρουαρίου 1857. Το σπίτι αυτό καταστράφηκε από τους βομβαρδισμούς κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αναστηλώθηκε το χρονικό διάστημα 1961-1964 και σταδιακά συγκροτήθηκε το μουσείο με τη συμβολή της Εταιρείας Κερκυραϊκών Σπουδών. Το 2008 με χορηγία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος το μουσείο ανακαινίζεται και πραγματοποιείται αναδιάταξη των εκθεμάτων του.

Στο μουσείο εκτίθενται σειρά χειρογράφων σύγχρονων ποιητών και μελετητών του έργου του Σολωμού για τον ίδιο, μια χάλκινη προτομή του ποιητή, σειρά χαρακτηριστικών εμπνευσμένων από το έργο Η γυναίκα της Ζάκυθος, σειρά πορτραίτων επανήσιων λογίων, ελαιογραφίες μελών της οικογένειας Σολωμού και εκπροσώπων της Επτανησιακής Σχολής καθώς και το γραφείο του Σολωμού. Το μουσείο διαθέτει βιβλιοθήκη με εκδόσεις της εποχής του Σολωμού, κυρίως τα πρακτικά της Βουλής των Ιονίων αλλά και μια σειρά προσωπογραφιών ελλήνων ποιητών και πίνακες ελλήνων καλλιτεχνών (eksmouseiosolomou.gr).

Εφαρμογή των νέων τεχνολογιών συναντάται στο μουσείο αυτό στον τομέα της ασφάλειας. Διαθέτει σύστημα βιντεοεπιτήρησης καθώς και σύστημα πυρόσβεσης.

Για την ενημέρωση κάθε ενδιαφερόμενου και την ευρύτερη προβολή του μουσείου έχει δημιουργηθεί σχετική ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο από την Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών (eksmouseiosolomou.gr). Σ' αυτήν παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορία της Εταιρείας

Κερκυραϊκών Σπουδών, οι δράσεις της (συνέδρια, εκδόσεις) αλλά και η ιστορία ίδρυσης του μουσείου. Αναφέρονται τα εκθέματα που φιλοξενεί το μουσείο και παρουσιάζονται φωτογραφίες από τον εξωτερικό του χώρο και τον χώρο της εισόδου. Δύο ιδιαιτέρως σημαντικές εφαρμογές που περιέχει η ιστοσελίδα είναι η ύπαρξη ακουστικού οδηγού που περιλαμβάνει σύντομη περιγραφή των εκθεμάτων και του χώρου του μουσείου αλλά και οδηγού (σε δύο εκδόσεις με μαύρο και λευκό φόντο) σε προβολή PowerPoint, οι οποίοι απευθύνονται σε παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Επιπλέον, η ιστοσελίδα περιλαμβάνει τα στοιχεία επικοινωνίας με το μουσείο καθώς και το ωράριο λειτουργίας του. Τέλος, δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη να συνδεθεί μέσω της σελίδας με μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter, Pinterest) αλλά και να εξερευνήσει μια πληθώρα άλλων εφαρμογών ενώ υπάρχει και η δυνατότητα εγγραφής στο ενημερωτικό δελτίο του μουσείου ώστε ο ενδιαφερόμενος να ενημερώνεται άμεσα για κάθε δραστηριότητα του ιδρύματος.

Πληροφορίες για το μουσείο μπορεί κανείς να αναζητήσει και στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (odysseus.culture.gr), η οποία διατίθεται σε δύο γλώσσες (ελληνικά-αγγλικά). Στην σελίδα του Υπουργείου υπάρχει περιγραφή του μουσείου, δίνονται τα στοιχεία επικοινωνίας και το ωράριο λειτουργίας του και παρουσιάζεται μια χαρακτηριστική φωτογραφία από την κύρια αίθουσα του μουσείου με τα σημαντικότερα εκθέματα της συλλογής.

3.2.10 Μουσείο Αντιβουνιώτισσας:

Εικόνα 31. Μουσείο Αντιβουνιώτισσας

Στεγάζεται στον Ι.Ν. Υπεραγίας Θεοτόκου «Κυράς Αντιβουνιώτισσας», ενός από τα χαρακτηριστικότερα εκκλησιαστικά μνημεία της πόλης της Κέρκυρας του 15^{ου} αιώνα στην περιοχή Καμπιέλλο, στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Ο συγκεκριμένος ναός ήταν ιδιωτικός και το 1979 δωρίστηκε από τις κτητορικές οικογένειες στο ελληνικό κράτος με την προϋπόθεση να λειτουργήσει ως μουσείο χωρίς, όμως, να χάσει τον λατρευτικό του χαρακτήρα. Το μουσείο εγκαινιάστηκε το 1984 και αποτελεί την μοναδική περίπτωση ναού-μουσείου που συνδυάζει παράλληλα και τις δύο λειτουργίες, λατρευτική και μουσειακή. Περιλαμβάνει μια σημαντική συλλογή εικόνων, επώνυμων αλλά και ανώνυμων καλλιτεχνών από τον 15^ο έως και τον 19^ο αιώνα, κομψά αντικείμενα μικροτεχνίας, αργυροχοΐας και εκκλησιαστικά άμφια (antivouniotissamuseum.gr).

Το μνημείο σε όλους τους χώρους του είναι εξοπλισμένο με κάμερες ασφαλείας και σύστημα πυρόσβεσης. Για την προβολή του σε ένα ευρύτερο κοινό έχει δημιουργηθεί επίσημη ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο, η οποία διατίθεται σε τρεις ξένες γλώσσες (ελληνικά, ιταλικά και αγγλικά). Στην αρχική σελίδα του ιστοτόπου παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορία του μνημείου, δίνονται πληροφορίες για το ωράριο λειτουργίας του, τις τιμές των εισιτηρίων και το πωλητήριο του μουσείου ενώ προσφέρεται και η δυνατότητα εγγραφής στο ενημερωτικό δελτίο του. Επιπλέον, ο χρήστης δύναται να συνδεθεί απευθείας με την ιστοσελίδα της UNESCO αλλά και να εντοπίσει σε έναν αναλυτικό, με δυνατότητα μεγέθυνσης, χάρτη την ακριβή τοποθεσία του μουσείου. Στην ιστοσελίδα αναφέρεται η ιστορία του νησιού της Κέρκυρας από την αρχαιότητα έως και τους νεώτερους χρόνους, περιγράφεται η ιστορία του μνημείου ως ναού αλλά και ως μουσείου, παρουσιάζεται η τέχνη των αρχών του 11^{ου} αιώνα έως και τους νεώτερους χρόνους καθώς και οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι αυτής και

παρέχεται πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τον χώρο του ναού και τα έργα που φιλοξενούνται σ' αυτόν. Επίσης γίνεται αναφορά στην αρμόδια Υπηρεσία υπαγωγής του μνημείου και δίνονται τα στοιχεία επικοινωνίας (antivouniotissamuseum.gr).

Πέραν του επίσημου ιστοτόπου του μουσείου, μπορεί κανείς να αναζητήσει πληροφορίες γι' αυτό και στον ιστότοπο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (odysseus.culture.gr). Η σελίδα διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά και περιλαμβάνει συνοπτική παρουσίαση της ιστορίας του μουσείου και πληροφορίες σχετικά με την τιμή των εισιτηρίων, το ωράριο λειτουργίας του και τα στοιχεία επικοινωνίας.

3.2.11 Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας:

Εικόνα 32. Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας

Ιδρύθηκε το 1991 και αρχικά στεγαζόταν στην οικία Δαλιέτου. Από το 1995 μεταφέρθηκε στην ανατολική πτέρυγα των Παλαιών Ανακτόρων Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου στο ιστορικό κέντρο της πόλης της Κέρκυρας. Από τον Νοέμβριο του 2008 ένα μέρος των συλλογών χαρακτηριστικής εκτίθεται στο κτίριο της Ιονίου Βουλής. Η μόνιμη συλλογή της περιλαμβάνει έργα ζωγραφικής, γλυπτικής και φωτογραφίας, αντιπροσωπευτικά της εξέλιξης της τέχνης

στην Κέρκυρα από τον 16^ο έως και τον 20^ο αιώνα, καθώς και κατασκευές σύγχρονων καλλιτεχνών. Παράλληλα φιλοξενεί πληθώρα περιοδικών εκθέσεων (artcorfu.gr, corfu.gr).

Στον χώρο της Πινακοθήκης χρησιμοποιούνται τα τεχνολογικά μέσα για την φύλαξη των πολύτιμων εκθεμάτων της μέσω συστήματος καμερών ασφαλείας και ανίχνευσης κίνησης. Επίσης διαθέτει σύστημα ανίχνευσης καπνού και πυρόσβεσης. Σημαντική υπήρξε η συμβολή της τεχνολογίας στην οργάνωση, διατήρηση, διαφύλαξη και προβολή των έργων που φιλοξενεί η Πινακοθήκη μέσω της ψηφιοποίησης ενός τμήματος των εκθέσεων της (artcorfu.gr).

Δυναμική, μπορεί να χαρακτηριστεί, η παρουσία της Πινακοθήκης στο Διαδίκτυο καθώς έχουν δημιουργηθεί αρκετές ιστοσελίδες για την προβολή της. Η επίσημη ιστοσελίδα της (artcorfu.gr), η οποία διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά, παρουσιάζει την ιστορία του ιδρύματος αυτού και διαθέτει αρχείο με τα έργα της συλλογής της Πινακοθήκης καθώς και πληροφορίες για την Επτανησιακή τέχνη, στην οποία εντάσσονται τα εν λόγω έργα. Στην ιστοσελίδα γίνεται αναφορά στις εκδόσεις της Πινακοθήκης και στις εκθέσεις που ανά διαστήματα φιλοξενεί. Επιπλέον δίνονται πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία επικοινωνίας και το ωράριο λειτουργίας της. Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη, εάν επιθυμεί, να εγγραφεί στο ενημερωτικό δελτίο της Πινακοθήκης ώστε να ενημερώνεται άμεσα για κάθε δράση που πραγματοποιείται. Στην ιστοσελίδα του Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων, στην ενότητα των Υπηρεσιών, υπάρχει ξεχωριστός σύνδεσμος για την δημοτική Πινακοθήκη (corfu.gr). Εκεί προβάλλεται συνοπτικά η ιστορία της, γίνεται αναφορά στους σκοπούς, τους οποίους έχει θέσει και υπηρετεί, παρουσιάζεται το Διοικητικό συμβούλιο, από το οποίο διοικείται και τέλος δίνονται τα στοιχεία επικοινωνίας και το ωράριο λειτουργίας της. Πληροφορίες για την δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας μπορεί να αντλήσει κανείς και από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (odysseus.culture.gr), η οποία διατίθεται σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά. Η ιστοσελίδα περιλαμβάνει συνοπτική παρουσίαση της ιστορίας της Πινακοθήκης, των συλλογών της και αναφορά σε ορισμένα αντιπροσωπευτικά έργα της. Και εδώ δίνονται πληροφορίες για τα ωράρια λειτουργίας της και τα στοιχεία επικοινωνίας.

Τέλος, για την προβολή της και την προσέλκυση ενός ευρύτερου κοινού η δημοτική Πινακοθήκη δραστηριοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

Προοπτικές:

Στη σύγχρονη εποχή τα μουσεία επιδιώκουν να υποστηρίξουν με κάθε τρόπο τον πολυδιάστατο ρόλο τους ως θεματοφύλακες του παρελθόντος, ως χώροι φύλαξης, όχι

άχρηστων αντικειμένων που συγκινούν μόνο λίγους, αλλά γνώσης απαραίτητης για την ερμηνεία του παρόντος και τον οραματισμό του μέλλοντος αλλά και ως πεδία κοινωνικής προσφοράς και συμμετοχικότητας. Στόχο τους αποτελεί η ενίσχυση του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα τους και η δυναμικότερη ένταξή τους στο κέντρο της κοινωνικής ζωής μέσω της εκπαιδευτικής και ψυχαγωγικής τους διάστασης. Ζητούμενα είναι το άνοιγμά τους προς ένα ευρύτερο κοινό, καθώς το κομμάτι της ιστορίας που φιλοξενείται σε κάθε μουσείο και η γνώση που κατοικεί σε καθένα από αυτά αφορά όλους χωρίς την ύπαρξη ορίων και περιορισμών μορφωτικού επιπέδου, κοινωνικού υπόβαθρου ή ανατομίας, αλλά και η δημιουργία ζωντανών οργανισμών, συνώνυμων όχι μόνο με τη μάθηση αλλά και με έναν εναλλακτικό τρόπο χαλάρωσης και διασκέδασης. Η μεγαλύτερη δυσκολία έγκειται στην βιωσιμότητα των οργανισμών αυτών, στην ικανοποίηση των διαφορετικών απαιτήσεων και στην εύρεση μεθόδου ώστε τα μουσεία να ξεπεράσουν τον εαυτό τους και να ανταπεξέλθουν στις νέες προκλήσεις με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Στην επίλυση αρκετών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα μουσεία έρχεται να συνδράμει η τεχνολογική πρόοδος και η παρουσία των νέων τεχνολογιών σε ζωτικούς τομείς της μουσειακής λειτουργίας, καθώς είναι ευρέως αποδεκτό ότι ο κόσμος της τεχνολογίας και της πληροφορικής με κατάλληλη χρήση μπορεί να έχει πλείστα θετικά αποτελέσματα και στον χώρο αυτό. Βέβαια, η στροφή στα τεχνολογικά εργαλεία δεν εμφανίζεται παντού με τους ίδιους ρυθμούς και στην ίδια έκταση. Η χρήση τους αφ' ενός προσαρμόζεται στις ανάγκες κάθε ιδρύματος, στους στόχους που αυτό θέτει και στις απαιτήσεις του κοινού, στο οποίο απευθύνεται, αφ' ετέρου, όμως, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από την οικονομική ευχέρεια κάθε οργανισμού για την απόκτηση και συντήρηση τους καθώς και την ύπαρξη ειδικευμένου προσωπικού που να μπορεί να χειριστεί και να υποστηρίξει κάθε νέο πρόγραμμα ή τεχνολογικό εργαλείο αλλά και να αντιμετωπίσει οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει.

Στον ελλαδικό χώρο, ιδιαίτερα στα περιφερειακά μουσεία, οι ρυθμοί εξέλιξης είναι ακόμα σχετικά αργοί και διαπιστώνεται μια συγκρατημένη διαχείριση των εργαλείων που παρέχει η τεχνολογία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι εκλείπει η διάθεση εκσυγχρονισμού και βελτίωσης τόσο των μουσειακών λειτουργιών όσο και των προσφερόμενων στο κοινό υπηρεσιών. Εφαρμογή τους παρατηρείται, κυρίως, στην καταγραφή και τεκμηρίωση των συλλογών, στην ανάδειξη και τον εμπλουτισμό της μουσειακής έκθεσης αλλά και στην προβολή του εκάστοτε ιδρύματος μέσω του Διαδικτύου. Ωστόσο, η ελληνική πραγματικότητα αντιμετωπίζοντας, σε μια ευρύτερη θεώρηση του κρατικού μηχανισμού, ζητήματα οικονομικής και διοικητικής φύσεως, οργάνωσης και μακροπρόθεσμου προγραμματισμού, φαίνεται ότι δεν είναι έτοιμη ακόμα για μεγαλύτερα άλματα.

Μελετώντας τα μουσεία της Κέρκυρας διαπιστώνεται, πρωτίστως, ο πλούτος της πολιτιστικής της κληρονομιάς και το έντονο ενδιαφέρον για την ανάδειξη του τόπου. Την θεματολογία τους διακρίνει μεγάλη ποικιλομορφία ενώ το νησί μπορεί να υπερηφανεύεται για την ύπαρξη και λειτουργία ορισμένων μοναδικών, σε ολόκληρη τη χώρα, μουσείων. Όλα αυτά σε συνάρτηση με την αθρόα, σε σταθερή βάση, προσέλευση επισκεπτών από όλο τον κόσμο αποτέλεσαν τον βασικότερο παράγοντα για την αναθεώρηση του σχεδιασμού τους, των υπηρεσιών που αυτά προσφέρουν και την διαρκή βελτίωσή τους. Τα πλεονεκτήματα της χρήσης των νέων τεχνολογιών και οι δυνατότητες που απορρέουν από αυτές, ώθησαν τα περισσότερα κερκυραϊκά μουσεία στην υιοθέτηση των τεχνολογικών εργαλείων σε διάφορους τομείς, έστω και σε πολύ βασικό επίπεδο.

Η ανάγκη συγκέντρωσης και οργάνωσης του υλικού των συλλογών κάθε μουσείου αλλά και όλων των αντικειμένων που φυλάσσονται στις αποθήκες οδήγησε στη δημιουργία ψηφιακών βάσεων δεδομένων για την διευκόλυνση της διαχείρισης, μελέτης και τεκμηρίωσής τους αλλά και προσθήκης νέων πληροφοριών ενώ μέσω της ψηφιοποίησης αρχείων και εκθεμάτων κάθε ίδρυμα μπορεί εύκολα να χρησιμοποιήσει τα στοιχεία αυτά για διαφορετικούς σκοπούς π.χ. την έκδοση οδηγών, τον σχεδιασμό εκθέσεων, την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την δημιουργία ιστοσελίδων κτλ. αλλά και να τα διαθέσει σε κάθε ενδιαφερόμενο. Τεχνολογικά εργαλεία όπως ακουστικοί οδηγοί, οθόνες αφής, οθόνες προβολής βίντεο αναλαμβάνουν ρόλο ξεναγού ή υποστηρίζουν την έκθεση παρέχοντας περαιτέρω πληροφορίες σχετικές με τα εκθέματα αλλά και το ίδιο το μουσείο. Σε όλα τα εξεταζόμενα μουσεία οι νέες τεχνολογίες καλύπτουν το ζήτημα της ασφάλειας τόσο του κτιρίου όσο και των επισκεπτών του ενώ παρατηρείται αναγνώριση από την πλευρά των μουσείων της σημασίας του Διαδικτύου στην προβολή τους σε ένα ευρύτερο κοινό, ανομοιογενές, με κοινό, όμως, χαρακτηριστικό την εξοικείωσή του με τον κόσμο της πληροφορίας. Όλα τα μουσεία που αναφέρονται στην παρούσα μελέτη έχουν δημιουργήσει ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο όπου παρέχουν πληροφορίες για το ιστορικό της ίδρυσής τους, τις συλλογές τους και τις δράσεις τους. Ορισμένα από αυτά, μάλιστα, έχουν αποκτήσει παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρουσιάζοντας φωτογραφίες από τους χώρους τους, τα εκθέματά τους, τις εκδηλώσεις τους αλλά και τις εμπειρίες των επισκεπτών τους στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν κι ένα νεότερο, ηλικιακά, κοινό.

Η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στα μουσεία και τους επισκέπτες τους, στηριζόμενη στην αλληλεπίδραση, δείχνει να απασχολεί τα τοπικά ιδρύματα και συντελείται προσπάθεια καλλιέργειάς της και από αυτά. Η αντίληψη ότι η επιτυχής παρουσίαση μιας έκθεσης στηρίζεται απλά στην προβολή των εντυπωσιακότερων ή καλύτερα διατηρημένων εκθεμάτων έχει ξεπεραστεί και το βάρος δίνεται στον τρόπο που το κοινό λαμβάνει και ερμηνεύει τα μηνύματα, τα οποία απευθύνει το μουσείο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο έχουν πραγματοποιηθεί ή πραγματοποιούνται ακόμα εργασίες αναδιαμόρφωσης των εκθέσεων και του χώρου του μουσείου καθιστώντας το μουσειακό αφήγημα πιο ξεκάθαρο και κατανοητό στο ευρύ κοινό με αντιπροσωπευτικότερα παραδείγματα το Αρχαιολογικό μουσείο Κέρκυρας, το Αχιλλείο, το Μουσείο Καποδίστρια και το Μουσείο Σολωμού. Οι ανάγκες του μουσειακού κοινού, άλλωστε, είναι αυτές που επηρεάζουν σε ένα μεγάλο βαθμό τον τρόπο παρουσίας των συλλογών ενός μουσειακού ιδρύματος και τον σχεδιασμό των εκθέσεων λαμβάνοντας υπ' όψιν πάντα και την θεματική της εκάστοτε συλλογής, την δυνατότητά της να εμπλουτιστεί, να παρουσιαστεί υπό διαφορετικό πρίσμα και να υποστηρίξει μια σειρά δράσεων.

Η αναγκαιότητα ανάδειξης του κοινωνικού χαρακτήρα των μουσειακών ιδρυμάτων αποτυπώνεται, χωρίς αμφιβολία, και στα κερκυραϊκά μουσεία. Δεν απευθύνονται, πλέον, αποκλειστικά σε ένα επιστημονικό κοινό με ειδικές γνώσεις και ειδικά ενδιαφέροντα αλλά προσβλέπουν στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος, ακόμα και ανθρώπων μη εξοικειωμένων με το αντικείμενο που αυτά πραγματεύονται, διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου, κοινωνικού υπόβαθρου αλλά και διαφορετικών δεξιοτήτων και αναγκών. Σε κάποια από αυτά έχει πραγματοποιηθεί μέριμνα για ανθρώπους με ειδικές ανάγκες ώστε να δοθεί και σε αυτούς η ευκαιρία συμμετοχής στην μουσειακή εμπειρία. Έχοντας κατανοήσει πλήρως ότι η γνώση του παρελθόντος και του ιστορικού φορτίου που κουβαλά κάθε λαός αποτελεί καθολική ανάγκη και ότι η παρουσιάσή τους οφείλει να γίνεται με τρόπο κατανοητό και

οικείο προς όλους ή, τουλάχιστον, όσο το δυνατόν περισσότερους, αρκετά κερκυραϊκά ιδρύματα έχουν προχωρήσει σε ειδική διαμόρφωση στον χώρο τους, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατόν, προκειμένου να μπορέσουν να υποδεχτούν ανθρώπους με αναπηρίες και να διευκολύνουν έτσι την πρόσβαση και την περιήγησή τους. Μια εξαιρετική κίνηση του Αρχαιολογικού μουσείου Κέρκυρας είναι η διάθεση εκμαγείων ορισμένων εκθεμάτων του, συνοδευόμενων μάλιστα από πινακίδες σε γλώσσα Braille, που δίνουν την δυνατότητα άμεσης επαφής με το αντικείμενο, γεγονός που ενισχύει την μουσειακή εμπειρία όχι μόνο για τους επισκέπτες με προβλήματα όρασεως αλλά για το σύνολο του κοινού. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, καθώς διαθέτει σύστημα ακουστικής ξενάγησης, ψηφιακή σήμανση καθώς και σύντομες λεζάντες σε γραφή Braille, που παρέχουν πληροφορίες για το κτίριο και τα εκθέματα, προς εξυπηρέτηση των επισκεπτών με προβλήματα όρασης. Αξιοπρόσεκτη είναι, επίσης, η προσέγγιση του κοινού με προβλήματα όρασεως και άλλου είδους αναπηρίες που επιδιώκει το μουσείο Σολωμού έχοντας εντάξει στην διαδικτυακή του σελίδα ακουστικό οδηγό με συνοπτική περιγραφή των εκθεμάτων του αλλά και οδηγούς που απευθύνονται σε παιδιά με αυτισμό. Τέτοιου είδους πρωτοβουλίες, με την κατάλληλη υποστήριξη (οικονομική, τεχνική), θα μπορούσαν να ενταχθούν στον μουσειακό σχεδιασμό των περισσότερων κερκυραϊκών μουσείων αναβαθμίζοντας με αυτόν τον τρόπο τις προσφερόμενες υπηρεσίες τους.

Πέραν, όμως, όλων των ειδικών κατηγοριών επισκεπτών, τους οποίους οφείλει να συμπεριλάβει και να λάβει υπ' όψιν στον σχεδιασμό του κάθε μουσειακό ίδρυμα, ένα από τα μεγάλα στοιχεία που καλείται καθένα να κερδίσει είναι η έγερση του ενδιαφέροντος ενός εντελώς διαφορετικού και απαιτητικού κοινού, του νεανικού. Οι νεότερες γενιές μεγαλώνοντας σε μια συνεχώς εξελισσόμενη κοινωνία, με διαρκώς μεγαλύτερες απαιτήσεις, έχοντας διαφορετικές προσλαμβάνουσες και ερεθίσματα, αναζητούν νέους τρόπους μάθησης και διασκέδασης. Ο χώρος των μουσείων για να μπορέσει να προσελκύσει αυτό το κοινό, επενδύει, σε συνεργασία και με άλλους φορείς (σχολεία, πολιτιστικά ιδρύματα, δομές φιλοξενίας παιδιών), στην μουσειακή εκπαίδευση και την καλλιέργεια του ενδιαφέροντος για την πολιτιστική κληρονομιά, την ιστορία και τις παραδόσεις κάθε τόπου από μικρή ηλικία. Παράλληλα, χρησιμοποιεί περισσότερους διαύλους επικοινωνίας προκειμένου να κατορθώσει να προσεγγίσει μεγαλύτερες ομάδες ανθρώπων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και προσπαθώντας να επιτύχουν ένα άνοιγμα στην επικοινωνιακή πολιτική τους, τα μουσεία της Κέρκυρας σχεδιάζουν και υλοποιούν πλήθος εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων σε συνεργασία, συχνά, και με άλλους φορείς. Επιπλέον, κάνουν αισθητή την παρουσία τους στο Διαδίκτυο, το οποίο χειρίζονται με μεγάλη επιδεξιότητα οι σημερινοί νέοι και το οποίο δίνει τη δυνατότητα προβολής σε ένα ευρύτερο κοινό χωρίς σύνορα και φυσικούς περιορισμούς.

Όλα τα παραπάνω καταδεικνύουν την τάση των κερκυραϊκών μουσείων να ακολουθήσουν το πρότυπο ξένων αλλά και εγχώριων μεγάλων μουσειακών ιδρυμάτων στρεφόμενα στα τεχνολογικά εργαλεία προκειμένου να επικοινωνήσουν ιδέες, απόψεις, εικόνες και εμπειρίες αλλά και να δώσουν λύσεις σε ζητήματα που ανακύπτουν. Ωστόσο, η επιλογή και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών είναι απαραίτητο να διαμορφώνεται υπό το πρίσμα της γενικότερης πολιτικής κάθε οργανισμού, των στόχων που αυτός θέτει και όχι, φυσικά, εις βάρος της μέριμνας επουσιωδέστερων ζητημάτων οργάνωσης και λειτουργίας. Πρωταρχικό μέλημα κάθε μουσείου οφείλει να αποτελεί η ιεράρχηση των αναγκών του και ο προσεκτικός σχεδιασμός του αφηγήματος που θέλει να προβάλλει και σύμφωνα με αυτό να συντελείται η υιοθέτηση των κατάλληλων εργαλείων και πρακτικών. Τα μουσεία της Κέρκυρας ως ενεργά

μέλη της τοπικής κοινωνίας χρειάζεται να επανεξετάσουν τον ρόλο τους, να στοχεύσουν στην ενεργητικότερη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή του τόπου, να πάρουν θέση με τον δικό τους τρόπο σε θέματα που απασχολούν την κοινή γνώμη, να επιδείξουν μεγαλύτερη εξωστρέφεια και να ανοίξουν γόνιμο διάλογο με την κοινότητα προκειμένου να γίνουν ελκυστικά πρώτα για το τοπικό κοινό και εν συνεχεία για κάθε επισκέπτη του νησιού. Η διοργάνωση εκδηλώσεων με αφορμή γεγονότα της επικαιρότητας ή ζητήματα που επηρεάζουν την καθημερινότητα, η τακτική ανατροφοδότηση των συλλογών από αξιόλογα αντικείμενα που έρχονται στο φως από την ανασκαφική έρευνα ή φυλάσσονται ήδη στις αποθήκες των μουσείων, η φιλοξενία περιοδικών εκθέσεων διαφορετικού περιεχομένου κάθε φορά αλλά και η πραγματοποίηση δράσεων έξω από τους τοίχους του μουσειακού κτιρίου με την ενεργή και βιωματική συμμετοχή του κοινού θα μπορούσαν να αποτελέσουν παράγοντες ανανέωσης ενδιαφέροντος και αύξησης της επισκεψιμότητας.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν ακόμα μεγάλα περιθώρια επαναπροσδιορισμού της λειτουργίας των εξεταζόμενων μουσείων και βελτίωσης τους, αποτελεί ελπιδοφόρα ένδειξη η αναγνώριση του ρόλου της τεχνολογίας στην πρόοδο και την εξέλιξή τους κι έχουν συντελεστεί αρκετά βήματα προς την κατεύθυνση αυτή. Ιδιαίτερης σημασίας για την ομαλή ένταξη και ανταπόκριση των μουσείων αυτών στη νέα πραγματικότητα κρίνεται η επανεξέταση της διοικητικής τους οργάνωσης και η στελέχωσή τους με προσωπικό επαρκές, κατάλληλα καταρτισμένο γύρω από το αντικείμενο απασχόλησής του, μέσα από ένα ευρύτερο πεδίο ειδικοτήτων που καλύπτουν όχι μόνο το κομμάτι του πολιτισμού αλλά και της επικοινωνίας, του σχεδιασμού και της τεχνολογίας. Αυτό αποτελεί, ίσως, ένα από τα επιτακτικότερα σημεία αλλαγής στον μουσειακό χώρο. Η διαχείριση των διαφόρων ζητημάτων του μουσείου και, γενικότερα, οτιδήποτε άλλο το αφορά χρειάζεται να ανατίθεται σε ομάδα ανθρώπων που υπηρετούν αποκλειστικά τον οργανισμό και διαθέτουν τα κατάλληλα εφόδια και τις γνώσεις προς τον σκοπό αυτό. Απαραίτητο βήμα για την αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχουν τα μουσεία και την διαδραστική σχέση που καλλιεργούν με το κοινό τους αποτελεί η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ενδεικτικών του ανοίγματος τους σε νέα πεδία, επαγγελματικά και επιστημονικά όπως αναφέρεται από τον Κ. Αρβανίτη (Αρβανίτης, 2014).

Βέβαια, για να μπορέσουν οι προοπτικές των μουσειακών ιδρυμάτων να μελετηθούν στην πραγματική τους διάσταση, θα πρέπει να εξετάζονται κάθε φορά υπό το πρίσμα των εκάστοτε πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Η ζωή των μουσείων είναι άμεσα συνυφασμένη με το κοινωνικό γίγνεσθαι και η πορεία τους στο πέρασμα του χρόνου αντικατοπτρίζει την εξέλιξη, τις προσδοκίες αλλά και τις δυσκολίες μιας ολόκληρης κοινωνίας. Η πρόοδος που έχει συντελεστεί στην εποχή μας σε πολλούς τομείς αλλά και οι δεισிடαιμονίες που συναντώνται ακόμα στην κρατική λειτουργία επηρεάζουν ποικιλοτρόπως την μουσειακή πραγματικότητα. Παρόλα αυτά υπάρχει η δυνατότητα ουσιαστικών αλλαγών όταν υπάρξει μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και προγραμματισμός σε μια σταθερή βάση και τα μουσειακά ιδρύματα αρχίσουν να αντιμετωπίζονται αποκλειστικά ως χώροι πολιτισμού και όχι προώθησης ιδεολογιών. Το μέλλον των μουσείων διαγράφεται λαμπρό αρκεί να δοθεί σ' αυτά ο χώρος να επιτελέσουν απρόσκοπτα το έργο τους εκμεταλλευόμενα, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, τα δώρα της τεχνολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:

Συμπεράσματα:

Το μέλλον των ελληνικών μουσείων αποτελεί πρόσφορο πεδίο συζητήσεων και αντιπαραθέσεων τα τελευταία χρόνια. Η βιωσιμότητά τους είναι ένα ζήτημα που απασχολεί σε μεγάλο βαθμό όλους όσους δραστηριοποιούνται στον χώρο του πολιτισμού και οι σκέψεις γύρω από το θέμα αυτό είναι πολλές και ποικίλες. Σταθερό σημείο σύγκλισης όλων των απόψεων αποτελεί η παραδοχή της αναγκαιότητας εκσυγχρονισμού των μουσειακών ιδρυμάτων, ανανέωσης της εικόνας που προβάλλουν και ενδυνάμωσης της παρουσίας τους στην πολιτιστική, κοινωνική, εκπαιδευτική αλλά και οικονομική ζωή του τόπου. Για την επίτευξη των στόχων αυτών επιστρατεύεται κάθε θεμιτό μέσον και διαπιστώνεται προς τον σκοπό αυτό ευρύ άνοιγμα στον κόσμο της τεχνολογίας. Στην πλειοψηφία τους τα ελληνικά μουσεία έχουν εντάξει στους κόλπους τους τα νέα τεχνολογικά εργαλεία τόσο στην οργάνωση, διαχείριση και έκθεση των συλλογών τους όσο και σε θέματα διοίκησης, ασφάλειας, προβολής και επικοινωνίας. Καθώς, όμως, η ανάγκη να συμβαδίσουν με την εποχή τους και να ανταποκριθούν σε διαφορετικές απαιτήσεις γίνεται επιτακτικότερη, αποκαλύπτεται μια σειρά προβλημάτων, τα οποία δυσχεραίνουν κατά πολύ τη λειτουργία των μουσείων και αποτελούν εμπόδιο στην περαιτέρω ανάπτυξή τους.

Επικρατούσα άποψη της σύγχρονης εποχής είναι ότι τα μουσεία δεν υπηρετούν πλέον κατ' αποκλειστικότητα τις συλλογές τους αλλά την ίδια την κοινωνία ως μεσολαβητές για την διάχυση γνώσης, απαραίτητης για την επιβίωση και την πρόοδο του συνόλου. Αποτελούν δεξαμενές πληροφοριών, που με την αποτελεσματική διαχείρισή τους, μπορούν να γίνουν κατανοητές και να αξιοποιηθούν κατάλληλα από το κοινό (MacDonald & Alsford, 2010). Χαρακτηριστικό των μουσειακών ιδρυμάτων αποτελεί το άνοιγμα τους προς όλους με σκοπό την παιδεία, την ψυχαγωγία και την αφύπνιση του ενδιαφέροντος για ενεργητική συμμετοχή στην πολιτιστική παραγωγή (Μιχαηλίδου, 2002; Τζώνος, 2007) ενώ παράλληλα δίνεται έμφαση στην επικοινωνία με διαφορετικούς τύπους κοινού μέσω διαφορετικών τρόπων (Economou & Meintani, 2011) . Ως κοινωνικά πεδία μάθησης, στα οποία εκφράζονται και αναπτύσσονται ιδέες, συναισθήματα και σχέσεις μεταξύ ανθρώπων και αντικειμένων (Μούλιου, 2014) τα μουσεία οφείλουν να προωθούν την κοινωνική ένταξη και να ενισχύουν την κοινωνική αποδοχή (Μίχου, 2018).

Κατορθώνουν, όμως, να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στον κοινωνικό τους ρόλο; Αυτό που, τελικά, διαπιστώνεται είναι η τήρηση μιας συγκρατημένης και συντηρητικής στάσης, διστακτικής απέναντι στο άνοιγμά τους στην κοινωνία και την αποδοχή περισσότερων

κατηγοριών ανθρώπων (Μίχου, 2018). Παρά τον, εμφανώς, ανθρωποκεντρικότερο χαρακτήρα που έχουν διαμορφώσει σήμερα τα πολιτιστικά ιδρύματα και την σθεναρή υπεράσπιση του δικαιώματος, όλων ανεξαιρέτως, στην πρόσβαση και συμμετοχή στα πολιτιστικά δρώμενα, δεν φαίνεται να έχουν πραγματοποιηθεί ουσιαστικές αλλαγές για ένα μεγάλο κομμάτι του κοινωνικού συνόλου. Σαφώς, η επικοινωνιακή πολιτική των μουσείων αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς της λειτουργίας τους που χρήζει επανεξέτασης και επαναπροσδιορισμού (Μίχου, 2018), ενώ εξίσου σημαντική θεωρείται η επένδυση στην εξωστρέφεια, την ευελιξία και σε εναλλακτικούς τρόπους παρουσίασης του μουσειακού αντικειμένου .

Μεγάλο αγκάθι στη μουσειακή πραγματικότητα παραμένει η διοικητική και οργανωτική διάρθρωση των ιδρυμάτων, κυρίως των δημοσίων, ενώ η έλλειψη πόρων και ανθρώπινου δυναμικού μιας ευρύτερης παλέτας ειδικοτήτων, αποτελούν την μεγαλύτερη αδυναμία τους. Η λειτουργία του σύγχρονου μουσείου, για να είναι αποδοτική, θα πρέπει πέραν του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου που παράγεται, να επενδύει εξίσου στην πληροφόρηση και εύρεση τρόπων προσέλκυσης του κοινού αλλά και στην ενίσχυση των δεσμών με την κοινότητα. Όλα αυτά για να μπορέσουν να υλοποιηθούν χρειάζεται, αρχικά, η σταθερή ενασχόληση ομάδας ανθρώπων με ανάλογη επιμόρφωση και αντίστοιχες δεξιότητες καθώς και η ευχέρεια χρήσης των κατάλληλων μεθόδων και εργαλείων που απαιτούνται για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Σε πολλές περιπτώσεις εκλείπει ο σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου πλάνου για τη διαρκή ανανέωση του μουσειακού προϊόντος, η επικοινωνιακή τακτική, πέραν του τυπικού ρόλου της ενημέρωσης, δεν προβαίνει σε ουσιαστικότερη σύνδεση του μουσείου με το κοινό και γενικότερα επικρατεί η αίσθηση ότι δεν τίθενται νέοι στόχοι και δεν πραγματοποιείται συντονισμένη προσπάθεια για την ανάδειξη της τεράστιας σημασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φορέων αυτής.

Το ίδιο ελλειπές μπορεί να χαρακτηριστεί και η πολιτική εφαρμογής των νέων τεχνολογικών εργαλείων στα μουσειακά ιδρύματα. Έρευνα που διεξήχθη το 2006 σε 105 ελληνικά μουσεία και συλλογές στο πλαίσιο της αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης όσον αφορά στη χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών (Παυλογεωργάτος, Κίσσα, Μπάλλα, Μαμωλή, Παναγάκος, 2006) κατέδειξε το μέγεθος των προβλημάτων και των ελλείψεων που αντιμετωπίζουν αυτά καθώς σε ένα μεγάλο ποσοστό διαφάνηκε η μειωμένη χρήση των τεχνολογικών εργαλείων σε βασικούς τομείς της μουσειακής λειτουργίας (όπως συντήρηση των συλλογών και έλεγχος - ρύθμιση των περιβαλλοντικών συνθηκών στους χώρους έκθεσης και αποθήκευσης των συλλογών), η ανύπαρκτη παρουσία και προβολή στο Διαδίκτυο καθώς και η έλλειψη κατάλληλου προσωπικού σε διάφορες θέσεις ενώ επιβεβαιώθηκε η διαφορετική ένταση και αντιμετώπιση των ανάλογων ζητημάτων μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών μουσείων. Κοινό σημείο όλων η αδυναμία κάλυψης των αναγκών τους από τα έσοδά τους αποκλειστικά, αν και σε αυτή την παράμετρο υπήρξε ανομοιογένεια στο μέγεθος του προβλήματος ανάμεσα σε δημόσια και ιδιωτικά μουσεία, με τα δεύτερα να βρίσκονται σε, σαφώς, καλύτερη κατάσταση. Σήμερα, έχουν συντελεστεί αρκετές αλλαγές (σε σχέση με τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας) στην εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα μουσεία διαπιστώνοντας μια μεγαλύτερη χρήση τους στην μουσειακή λειτουργία. Παρ' όλα αυτά, κάποια από τα προβλήματα που εντοπίστηκαν σε εκείνη την έρευνα, συνεχίζουν να ταλανίζουν την μουσειακή κοινότητα.

Αντίστοιχη εικόνα αποκομίζει κανείς από την μελέτη των μουσείων της Κέρκυρας. Στην πλειοψηφία τους χρησιμοποιούν, τουλάχιστον, ένα ή και περισσότερα τεχνολογικά εργαλεία στην παρουσίαση και ανάδειξη των συλλογών τους, διαθέτουν συστήματα επίβλεψης και προστασίας των χώρων τους και εκμεταλλεύονται, μέχρι ενός σημείου, τις δυνατότητες προβολής και επικοινωνίας που παρέχει το Διαδίκτυο. Έχοντας ψηφιοποιήσει αρχεία, οπτικοακουστικό υλικό και το σύνολο των εκθεμάτων τους πραγματοποιούν αρκετές εκπαιδευτικές δράσεις και δίνουν την δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο μελέτης του υλικού τους. Εντούτοις, διαπιστώνονται σοβαρές ελλείψεις στον τομέα της συντήρησης των εκθεμάτων είτε ως προς τον τεχνολογικό εξοπλισμό είτε ως προς το ανθρώπινο δυναμικό αλλά και στον τομέα ελέγχου και ρύθμισης των περιβαλλοντικών συνθηκών τόσο στους χώρους έκθεσης όσο και αποθήκευσης του, ιδιαιτέρως, ευαίσθητου μουσειακού περιεχομένου. Παρά την ενίσχυση του κοινωνικού χαρακτήρα του μουσείου και την αναγνώριση της ανάγκης διαμόρφωσης των συνθηκών ώστε να καθίσταται ο μουσειακός χώρος ευκολότερα προσβάσιμος και επισκέψιμος για μεγαλύτερη μερίδα κοινού, έχουν μεν διαπιστωθεί κάποια δειλά βήματα, όμως στο σύνολό τους τα κερκυραϊκά μουσεία αποκαλύπτουν τον ελλιπή σχεδιασμό στο ζήτημα αυτό και την αδυναμία εκπλήρωσης της κοινωνικής διάστασης του ρόλου τους. Η γενικότερη αντίληψη που διαμορφώνει κανείς μελετώντας τα συγκεκριμένα μουσεία είναι η ίδια με αυτήν που επικρατεί συνολικά στην ελληνική πραγματικότητα, σημαντική, δηλαδή, έλλειψη προσωπικού διαφόρων ειδικοτήτων και πόρων. Κοινό χαρακτηριστικό αποτελούν, επίσης, η ανομοιογένεια που παρατηρείται στον μουσειακό σχεδιασμό και η διαφοροποίηση στο μουσειακό αποτέλεσμα χωρίς, ωστόσο, να καθίσταται δυνατός ο αυστηρός διαχωρισμός ως προς την διοικητική αποτελεσματικότητα ανάμεσα σε δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα. Οι δυνατότητες που προσφέρουν οι σύγχρονες τεχνολογίες δεν εξαντλούνται σε καμία από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις, εντούτοις διαπιστώνονται συνεπείς προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση τόσο από ορισμένα, υπαγόμενα στο Υπουργείο Πολιτισμού, μουσεία (π.χ. Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, Αρχαιολογικό μουσείο Κέρκυρας) όσο και από κάποια ιδιωτικά ή διοικούμενα από φορείς ανεξάρτητους από το αρμόδιο για θέματα πολιτισμού Υπουργείο μουσεία (π.χ. μουσείο Καποδίστρια). Οι διαφοροποιήσεις που εντοπίζονται στα εξεταζόμενα μουσεία αφορούν όχι μόνο σε επίπεδο οικονομικό αλλά και σε επίπεδο οργάνωσης, ευχέρειας απασχόλησης ειδικευμένου προσωπικού αλλά και σταθερής ενασχόλησης με τα ζητήματα που αφορούν στην λειτουργία και την εξελικτική πορεία του μουσείου.

Κατά τους Fernström και Bannon βασικό μέλημα κάθε μουσείου αποτελεί η ποιότητα της εμπειρίας του επισκέπτη και ο τρόπος με τον οποίο μπορεί αυτή να ενισχυθεί, με οποιαδήποτε τεχνολογία δύναται να χρησιμοποιηθεί (Fernström & Bannon, 2004). Σαφώς, η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στα πολιτιστικά ιδρύματα έχει δώσει μια νέα πνοή στην παρουσίαση και την κατανόηση αντικειμένων και νοημάτων, στην ενίσχυση της διαδραστικότητας και στην δέσμευση του επισκέπτη με τον χώρο και την έκθεση. Ωστόσο, η εκτεταμένη και, πολλές φορές, χωρίς μελέτη και συγκεκριμένο σχεδιασμό χρήση τους έχει τα αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα. Οι νέες τεχνολογίες δεν αποτελούν πανάκεια για όλα τα κακώς κείμενα της μουσειακής λειτουργίας, ούτε ωφελεί η αντιμετώπισή τους ως αρχική προτεραιότητα σε ιδρύματα, τα οποία αδυνατούν να καλύψουν βασικές τους ανάγκες. Παρ' όλες τις αντιξοότητες, ελπιδοφόρο παραμένει το γεγονός ότι ο μουσειακός χώρος απαρτίζεται, ως επί το πλείστον, από ανθρώπους με όραμα, νέες ιδέες, όρεξη και διάθεση να προσφέρουν ό,τι καλύτερο μπορούν, σύμφωνα με τις δυνατότητές τους και το περιθώριο που

τους δίνεται για δράση, ώστε να διατηρήσουν ένα υψηλό επίπεδο σε αυτά που προσφέρει το μουσείο και να συμβάλλουν με τον τρόπο τους στην εξέλιξη τόσο του ίδιου του ιδρύματος όσο και της σχέσης του με το κοινό του. Όσο υπάρχει η θέληση και η ανοιχτή σκέψη σε συνδυασμό με τη συνδρομή των συνεχώς εξελισσόμενων τεχνολογιών, υπάρχουν προοπτικές και πεδίο σημαντικών αλλαγών στον μουσειακό χώρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α. Ελληνόγλωσση:

Αλεξάκη, Α. (2002) «Το σύγχρονο μουσείο: Εμπορικό κέντρο ή χώρος ουσιαστικής εκπαιδευτικής διαδικασίας;» στο Κόκκινος, Γ. και Αλεξάκη, Ε.(επιμ.) Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη Μουσειακή Αγωγή, Αθήνα, εκδ. Μεταίχμιο

Αργυρόπουλος, Β. (2010) Το ζήτημα της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στον μουσειακό χώρο στο Βέμη, Μ. & Νάκου, Ε., Μουσεία και Εκπαίδευση, Αθήνα, εκδ. Νήσος

Βασιλείου, Ε. (2018) Το διαδίκτυο ως πύλη επικοινωνίας με το κοινό στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων στο Σουέρεφ, Κ. (επιμ.) Μουσειακοί χώροι στον εικοστό πρώτο αιώνα, Πρακτικές διάδρασης, εκδ. Καλειδοσκόπιο

Black, G. (2005) Το ελκυστικό μουσείο, Μουσεία και επισκέπτες, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς

Βρανίκας, Ν. & Νικολαΐδου, Κ. (2008) Ανακαλύπτοντας το παρελθόν μέσα από τις νέες τεχνολογίες στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στο Μπούνια Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ., Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς. Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, εκδ. Καλειδοσκόπιο

Γκαζή, Α. & Νικηφορίδου, Α. (2008) Η χρήση των νέων τεχνολογιών στις εκθέσεις μουσείων: ένα μέσον ερμηνείας στο Μπούνια Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ., Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς. Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, εκδ. Καλειδοσκόπιο

- Δασκαλοπούλου, Σ., Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Μπακογιάννη, Σ. (επιμ.) (2004) Μουσείο, επικοινωνία και νέες τεχνολογίες, Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας, Μυτιλήνη, 31 Μαΐου- 2 Ιουνίου 2002, πρακτικά
- Δεληγιάννης, Ι. (2006) Η κοινωνία της πληροφορίας και ο ρόλος των διαδραστικών πολυμέσων, Αθήνα, εκδ. Fagotto
- Δεληγιάννης, Ι. & Παπαϊωάννου, Γ. Μουσείο και αξιοποίηση πολιτισμικού αποθέματος με χρήση ψηφιακής τεχνολογίας και διαδραστικών πολυμέσων στο Μπίκος, Γ. & Κανιάρη, Α. (επιμ.) (2014) Μουσειολογία, Πολιτιστική Διαχείριση και Εκπαίδευση, Αθήνα, εκδ. Γρηγόρης
- Ζώτου, Χρ. Εκπαιδευτικά προγράμματα στα μουσεία για άτομα με ειδικές ανάγκες στο Βελιώτη- Γεωργοπούλου, Μ. & Τουντασάκη, Ε. (επιμ.) (1997) Μουσεία και άτομα με ειδικές ανάγκες, Εμπειρίες και προοπτικές, Πρακτικά ημερίδας που οργανώθηκε στις 27 Μαΐου 1993 στο Πάντειο Παν/μιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, εκδ. Gutenberg
- Καβακλή, Ε. & Μπακογιάννη, Σ. Διαχείριση της πληροφορίας στα μουσεία στο Μπούνια Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ. (2008) Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς. Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, εκδ. Καλειδοσκόπιο
- Μιχαηλίδου, Μ. «Μουσείο: πορεία και προοπτικές προς τον 21^ο αι.» στο Κόκκινος, Γ. & Αλεξάκη, Ε. (επιμ.) (2002) Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη Μουσειακή Αγωγή, Αθήνα, εκδ. Μεταίχμιο
- Μίχου, Ε. Επαναπροσδιορισμός και προβολή των αξιών των μουσείων στο Σουέρεφ, Κ. (επιμ.) (2018) Μουσειακοί χώροι στον εικοστό πρώτο αιώνα, Πρακτικές διάδρασης, εκδ. Καλειδοσκόπιο
- Μούλιου, Μ. Τα μουσεία στον 21^ο αι: προκλήσεις, αξίες, ρόλοι, πρακτικές στο Μπίκος, Γ. & Κανιάρη, Α. (επιμ.) (2014) Μουσειολογία, Πολιτιστική Διαχείριση και Εκπαίδευση, Αθήνα, εκδ. Γρηγόρης
- Μπαντιμαρούδης, Φ. (2011) Πολιτιστική επικοινωνία, Οργανισμοί, θεωρίες, μέσα, Αθήνα, εκδ. Κριτική
- Μπούνια, Α. (2009) Στα παρασκήνια του μουσείου, Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών, εκδ. Πατάκη
- Μπούνια, Α. & Νικονάνου, Ν. Η χρήση της κινούμενης εικόνας στα ελληνικά μουσεία: το βίντεο ως ερμηνευτικό εργαλείο στο Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ. (2008) Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς, Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, εκδ. Καλειδοσκόπιο
- Οικονόμου, Μ. (2003) Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα, εκδ. Κριτική
- Οικονόμου, Μ. Νέες τεχνολογίες και κοινωνική διάσταση της επίσκεψης στο μουσείο: νέοι δρόμοι ή αδιέξοδα; στο Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ. (2008) Η τεχνολογία

στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς, Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, εκδ. Καλειδοσκόπιο

Πλατή, Μ. Επισκέψεις ατόμων με ειδικές ανάγκες στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Ίδρυμα Ν.Π. Γουλανδρή στο Βελιώτη- Γεωργοπούλου, Μ. & Τουνταςάκη, Ε. (επιμ.) (1997) Μουσεία και άτομα με ειδικές ανάγκες, Εμπειρίες και προοπτικές, Πρακτικά ημερίδας που οργανώθηκε στις 27 Μαΐου 1993 στο Πάντειο Παν/μιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, εκδ. Gutenberg

Σαλή- Παπασαλή, Α. (2012) Το Αχίλλειο της Κέρκυρας- θεματικό μουσείο: αποκατάσταση και αξιοποίηση ανακτορικού συγκροτήματος Αχιλλείου, εκδ. Μεταίχμιο

Τζώνος, Π. (2007) Μουσείο και Νεωτερικότητα, Αθήνα, εκδ. Παπασωτηρίου

Τορνάρη, Β., Ζαφειρόπουλος, Β. & Φωτάκης, Κ. Τεχνολογία λέιζερ στην ανάλυση, διάγνωση και ανάδειξη έργων τέχνης και αρχαιοτήτων στο Λυριτζή, Ι. (επιμ.) (2008) Νέες τεχνολογίες στις αρχαιολογικές επιστήμες, Αθήνα, εκδ. Gutenberg

Τσιαφάκη, Δ. & Τσιρλιγκάνης, Ν. Νεκροκορίνθια και σύγχρονες μέθοδοι προβολής, διαχείρισης και διαφύλαξης μουσειακού και αρχαιολογικού υλικού στο Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ. (2008) Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς, Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, εκδ. Καλειδοσκόπιο

Χαϊτάς, Χ. Οι νέες τεχνολογίες και η μεθοδολογία της χρήσης τους στο σχεδιασμό αντιμετώπισης αιφνίδιων γεγονότων στο Μπούνια, Α., Νικονάνου, Ν. & Οικονόμου, Μ. (2008) Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς, Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, εκδ. Καλειδοσκόπιο

Ψαρράκη- Μπελεσιώτη, Ν. Εκπαιδευτικά προγράμματα στο μουσείο Μπενάκη για άτομα με ειδικές ανάγκες στο Βελιώτη- Γεωργοπούλου, Μ. & Τουνταςάκη, Ε. (επιμ.) (1997) Μουσεία και άτομα με ειδικές ανάγκες, Εμπειρίες και προοπτικές, Πρακτικά ημερίδας που οργανώθηκε στις 27 Μαΐου 1993 στο Πάντειο Παν/μιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, εκδ. Gutenberg

β. Ξενόγλωσση:

Bouchauveau, G. Reception services for the deaf at the Cité des Sciences et de l' Industrie at La Villette in Paris στο Fondation de France/ ICOM (1991) Museum without barriers: a new deal for disabled people, London, Routledge

Dubois, P. The needs of people with walking handicaps. The Association des Paralysés de France στο Fondation de France/ ICOM (1991) Museum without barriers: a new deal for disabled people, London, Routledge

Economou, M. A World of Interactive Exhibits στο Marty, P.F. & Burton Jones, K. (2008) Museum informatics: people, information and technology in museums, Routledge

Fahy, A. New technologies for museum communication στο Hooper-Greenhill, E. (επιμ.) (1999) Museum, Media, Message, London, Routledge

Filippini- Fantoni, S. & Bowen, J.P. Mobile Multimedia: Reflections from Ten Years of Practice στο Tallon, L. & Walker, K. (2008) Digital technologies and the museum experience, Handheld guides and other media, Altamira Press

Gammon, B & Burch, A. Designing Mobile Digital Experiences στο Tallon, L. & Walker, K. (2008) Digital technologies and the museum experience, Handheld guides and other media, Altamira Press

Grosbois, L.-P. Ergonomics and museology στο Fondation de France/ ICOM (1991) Museum without barriers: a new deal for disabled people, London, Routledge

Hooper- Greenhill, E. Museum education: past, present and future στο Miles, R. & Zavala, L. (edited) (1994) Towards the Museum of the Future, New European Perspectives, London and New York, Routledge

Hooper- Greenhill, E. (2000) Museums and the Interpretation of visual culture, London and New York, Routledge

Jones- Garmil, K. (editor), Anderson, M. (introduction) (1997) The wired museum: emerging technology and changing paradigms, Washington, American Association of Museums

MacDonald, G.F. & Alsford, S. The Museum as Information Utility στο Parry, D. (2010) Museums in a digital age, Routledge

Newhouse, V. (1998) Towards a New Museum, The Monacelli Press, New York

Parry, R. (2007) Recording the Museum, Digital heritage and the technologies of change, Routledge

Pere, A. The identity crisis of natural history museums at the end of the twentieth century στο Miles, R. & Zavala, L. (edited) (1994) Towards the Museum of the Future, New European Perspectives, London and New York, Routledge

γ. Διαδικτυακή:

Αρβανίτης, Κ. (2014) Τα μουσεία και η μουσειολογία στη σύγχρονη κοινωνία. Νέες προκλήσεις, νέες σχέσεις (Μέρος ΙΑ'). Διαθέσιμο στο: archaiologia.gr/blog/2014/12/08/τα-μουσεία-και-η-μουσειολογία-στη-συγ-12/ (ημερ. ανάκτησης 22/3/2020)

Βαφειάδου, Ε. (2016) Τα μουσεία στη ψηφιακή εποχή: Ο ρόλος της ψηφιακής τεχνολογίας στη μουσειακή μάθηση. Διαθέσιμο στο: eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/viewFile/164/130 (ημερ. ανάκτησης 3/9/2020)

Γιαννούτσου, Ν., Μπούνια, Α., Ρούσσου, Μ., Αβούρης, Ν. (2011) Αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών με στόχο τη μάθηση σε χώρους πολιτισμού: μια κριτική θεώρηση επιλεγμένων παραδειγμάτων, Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση, 4(1-3).

Διαθέσιμο στο: earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete/article/view/112/74 (ημερ. ανάκτησης 20/8/2019)

Θεοχάρη, Ε., Κουσουρή, Δ., Μπελέρη, Α., Ντατσιούδης, Β., Παρτσινέβελου, Α., Μπούνια, Α. (2015) Το Facebook ως εργαλείο επικοινωνίας των ελληνικών αρχαιολογικών μουσείων. Διαθέσιμο στο: archaiologia.gr/blog/2015/03/09/to-facebook-ως-εργαλειο-επικοινωνιας-των-ελλην/ (ημερ. ανάκτησης 22/3/2020)

Καγιάφας, Ε. (2007) Μουσεία και Τεχνολογία Πολυμέσων: Σύγχρονες τάσεις στο Ελληνική ομοσπονδία σωματείων φίλων των μουσείων, «Οι νέες τεχνολογίες στα μουσεία. Σύγχρονες τάσεις και αντιλήψεις», Πρακτικά ημερίδας, Πολεμικό Μουσείο Αθηνών, 16 Ιουνίου 2007. Διαθέσιμο στο: docplayer.gr/207743-Oi-nees-tehnologies-sta-moyseia.html (ημερ. ανάκτησης 19/10/2015)

Μιχαηλίδου, Μ (2003) Μουσείο: Πορεία και προοπτικές προς τον 21^ο αιώνα στο ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, Εξαμηνιαία έκδοση της επιτροπής μουσείων του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διαθέσιμο στο: museum-studies.uoa.gr/images/artcl/museumpub/teyxos4.pdf (ημερ. ανάκτησης 29/9/2020)

Μούλιου, Μ (2010) Μουσεία Πόλεων και Διαδίκτυο στην εποχή του Web 2.0, Αναλύοντας ένα σύνθετο τεχνολογικό, ιδεολογικό, κοινωνικό και αστικό τοπίο, Τετράδια Μουσειολογίας, τεύχος 7. Διαθέσιμο στο: uoa.academia.edu/MARLENMOULIOU (ημερ. ανάκτησης 27/7/2020)

Μπούνια, Α. (2004) Τα πολυμέσα ως ερμηνευτικά εργαλεία στα ελληνικά μουσεία: γενικές αρχές και προβληματισμοί στο Μουσείο, Επικοινωνία και Νέες Τεχνολογίες, Πρακτικά Πρώτου Διεθνούς Συνεδρίου Μουσειολογίας, Μυτιλήνη, 31 Μαΐου-2 Ιουνίου 2002, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, Παν/μιο Αιγαίου. Διαθέσιμο στο: docplayer.gr/29831-Ta-polyuesa-os-eruineytika-ergaleia-sta-ellinika-uoyseia-genikes-arhes-kai-provliuatisuoi.html (ημερ. ανάκτησης 29/7/2015)

Νικονάνου, Ν., Μπούνια, Α., Φιλίππουπολίτη, Α., Χουρμουζιάδη, Α., Γιαννούτσου, Ν. (2015) Αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων στη μουσειοπαιδαγωγική στο Νικονάνου, Ν., Μπούνια, Α., Φιλίππουπολίτη, Α., Χουρμουζιάδη, Α., Γιαννούτσου, Ν., Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21^ο αι. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/114191721> (ημερ. ανάκτησης 1/6/2020)

Οικονόμου, Μ. (2004) Νέες Τεχνολογίες και Μουσεία: εργαλείο, τροχοπέδη ή συρμός; Διαθέσιμο στο: docplayer.gr/16196617-Nees-tehnologies-kai-moyseia-ergaleio-trohopedi-i-syruos.html (ημερ. ανάκτησης 19/10/2015)

Παυλογεωργάτος, Γ., Κίσσα, Α., Μπάλλα, Α., Μαμωλή, Μ., Παναγάκος, Π. (2006) Η χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών στα μουσεία. (Η περίπτωση 105 Ελληνικών Μουσείων και Συλλογών), Museology International Scientific Electronic Journal. Διαθέσιμο στο: academia.edu/2494281/Χρήση_των_σύγχρονων_τεχνολογιών_στα_μουσεία_Η_περίπτωση_105_Ελληνικών_Μουσείων_και_Συλλογών (ημερ. ανάκτησης 19/10/2015)

Bourke, M. (2013) New Trends in Museums of the 21st century στο LEM, Report 7- New trends in museums of the 21st century. Διαθέσιμο στο: <https://online.ibc.regione.emilia-romagna.it/1/libri/pdf/LEM7th-report-new-trends-in-museums-of-the-21st-century> (ημερ. ανάκτησης 30/3/2020)

Cant, J. (2014) Embracing the Digital [blog post]. Διαθέσιμο στο: <http://musdigi.wordpress.com/2014/01/23/embracing-the-digital/> (ημερ. ανάκτησης 20/8/2019)

Desvallées, A. & Mairesse, F. (επιμ.) (2010) Βασικές έννοιες της Μουσειολογίας, ICOM-Ελληνικό Τμήμα 2014. Διαθέσιμο στο: https://icom-greece.mini.icom.museum/wp-content/uploads/sites/38/2018/12/Museology_WEB.pdf (ημερ. ανάκτησης 30/3/2020)

Duff, W., Carter, J., Dallas, K., Howarth, L., Ross, S., Sheffield, R. and Tilson, K. (2009) The Changing Museum Environment in North America and the Impact of Technology on Museum Work, Proceedings: Cultural Heritage On-line. Empowering Users: An Active Role for User Communities, Firenze University Press, Florence. Διαθέσιμο στο: researchgate.net/profile/Seamus-Ross/publication/267241053_The_Changing_Museum_Environment_in_North_America_and_the_Impact_of_Technology_on_Museum_Work/links/54e55b5f0cf276cec1742066/The-Changing-Museum-Environment-in-North-America-and-the-Impact-of-Technology-on-Museum-Work.pdf (ημερ. ανάκτησης 9/8/2019)

Economou, M. & Meintani, E. (2011) Promising beginnings? Evaluating museum mobile phone apps. Διαθέσιμο στο: researchgate.net/publication/263768996_Promising_beginnings_Evaluating_museum_mobile_phone_apps (ημερ. ανάκτησης 18/11/2015)

Fernström, M. & Bannon, L. (2004) Enabling Technology for Museum Visitors: Issues and Experiences. Διαθέσιμο στο: <http://www.ul.ie/~idc/library/papersreports/MikaelFernstrom/MuseumsWeb/musweb4.html> (ημερ. ανάκτησης 18/11/2015)

Giannoulis, G. et al (2001) Enhancing Museum Visitor Access Through Robotic Avatars Connected to the Web, Museums and the Web 2001. Διαθέσιμο στο: <http://www.archimuse.com/mw2001/papers/giannoulis/giannoulis.html> (ημερ. ανάκτησης 29/7/2015)

Government of Canada, The Impact of Technology on Museum Work By Function. Διαθέσιμο στο: <https://www.canada.ca/en/heritage-information-network/services/other-heritage-research-tools/museum-knowledge-workers-21st-century.html> (ημερ. ανάκτησης 26/12/2020)

Griffiths, A. (1999) Media Technology and Museum Display: A Century of Accommodation and Conflict. Διαθέσιμο στο: http://web.mit.edu/m-i-t/articles/index_griffiths.html (ημερ. ανάκτησης 18/11/2015)

Hsi, S. (2002) Evaluation of Electronic Guidebook Mobile Web Resources, Executive Summary. Διαθέσιμο στο: http://www.exploratorium.edu/guidebook/eguide_exec_summary_02.pdf (ημερ. ανάκτησης 29/7/2015)

Mayr, E. & Wessel, D. (2007) Potentials and Challenges of Mobile Media in Museums. Διαθέσιμο στο: https://www.iwm-tuebingen.de/museum/publications/IMCL2007_MayrWessel.pdf (ημερ. ανάκτησης 20/8/2019)

Piacente, M. (2002) Multimedia: enhancing the experience στο Lord, B. & Lord, D. (επιμ.) The Manual of Museum Exhibitions, Altamira Press, Walnut Creek. Διαθέσιμο στο: [gbv.de/dms/goettingen/348047436_pdf](http://www.gbv.de/dms/goettingen/348047436_pdf) (ημερ. ανάκτησης 26/12/2020)

Pierroux, P., Kaptelinin, V., Hall, T., Walker, K., Bannon, L., Stuedahl, D. (2007) MUSTEL: Framing the design of technology-enhanced learning activities for museum visitors. ICHIM07, International Cultural Heritage Informatics Meeting, Toronto. Διαθέσιμο στο: http://www.archimuse.com/ichim07/abstracts/prg_335001539.html (ημερ. ανάκτησης 3/9/2019)

Proctor, N. & Tellis, C. (2003) The state of the Art in Museum Handhelds in 2003. Διαθέσιμο στο: www.archimuse.com/mw2003/papers/proctor/proctor.html (ημερ. ανάκτησης 29/7/2015)

Semper, R. (1998) Bringing Authentic Museum Experience to the Web. Διαθέσιμο στο: www.archimuse.com/mw98/papers/semper/semper_paper.html (ημερ. ανάκτησης 29/7/2015)

Semper, R. & Spasojevic, M. (2002) The Electronic Guidebook: Using Portable Devices and a Wireless Web-based Network to Extend the Museum Experience. Διαθέσιμο στο: www.archimuse.com/mw2002/papers/semper/semper.html (ημερ. ανάκτησης 29/7/2015)

Smith, K.J. (2009) The future of mobile interpretation στο Trant, J. & Bearman, P. (επιμ.) Museums and the Web 2009: Proceedings, Toronto: Archives and Museum Informatics. Διαθέσιμο στο: <http://www.archimuse.com/mw2009/papers/smith/smith.html> (ημερ. ανάκτησης 19/6/2020)

Teather, L. & Wilhelm, K. (1999) Web Musing: Evaluating Museums on the Web from Learning Theory to Methodology. Museums and the Web99 Papers. Archives & Museum Informatics, 1999. Διαθέσιμο στο: <http://www.archimuse.com/mw99/papers/teather/teather.html> (ημερ. ανάκτησης 29/7/2015)

δ. Ιστότοποι:

achillion-corfu.gr

alphapolitismos.gr
antivouniotissamuseum.gr
artcorfu.gr
capodistriasmuseum.com
casaparlante.gr
corfu.gr
corfu.nationalgallery.gr
eksmouseiosolomou.gr
matk.gr
nationalgallery.gr
odysseus.culture.gr
ysma.gr

ε. Οδηγοί:

Κάντα- Κίτσου, Κ. (2010) Μουσείο Παλαιόπολης Κέρκυρας, Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, Αθήνα

Σπετσιέρη- Χωρέμη, Α. (1997) Αρχαία Κέρκυρα, Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, Αθήνα

Τσαγκάρη, Δ. (2016) Ελληνικό χαρτονόμισμα, Ιστορικές μαρτυρίες, ALPHA BANK, Αθήνα